

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Origenis Commentariorvm In Evangelivm Secvndvm Matthaevm Tomvs
Decimvs Qvintvs. Ὀριγενους Των Εις Το Κατα Ματθαιον Εξηγητικων
Τομος ιε'.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

Matth. 7.7.
Matth. 7.8.

dum : Petite & dabitur vobis , & ad ea quae subjunguntur : Omnis enim qui petit , accipit . Nam si quibus datum est , verbum istud de perfecta castitate consequenda capiunt , eam postulet qui voluerit , assentiens ac fidem ei habens qui dixit : Petite & dabitur vobis , nec vlllo modo dubitans quin Omnis qui petit , accipiat . Hic vero quares quisnam ille sit , qui petit : quisquis enim non accipit , non petit , etiamsi petijisse videatur ; nam vanum esse illud : Omnis qui petit , accipit , dicere minime fas est . Quis ergo ille est qui accipit , nisi qui paruit Iesu dicenti : Si stabitis ad orandum , credite quia accipietis , & eveniet vobis ? Is enim qui petit , omnibus viribus eniti debet , ut spiritu & mente oret , & indefinenter orare ,

Luc. 18. 13. illius memor : Dicebat autem & parabolam ad illos , quoniam oportet semper orare , & non deficere , Dicens : Iudex quidam erat in quadam civitate , & quae subnexa sunt . Ad cognoscendum autem quid sit petere , quid accipere , & quid illud : Omnis qui petit accipit , conducibile illud quoque est : Dico vobis , effi non dabit illi surgens , eo quod amicus eius sit ; propter improbitatem tamen eius surget , & dabit illi quotquot habet necessarios . Itaque subjungitur : Et ego dico vobis , Petite & dabitur vobis , & cetera . Insuper vero propter istud : Non omnes capiunt verbum illud , sed quibus datum est , id quoque nos provocare potest ad orandum , ita ut impetrare mereamus : Quis autem ex vobis patrem petit piscem , nunquid pro pisce serpentem dabit illi ? & reliqua . Perfectam etgo in coelibatu , & castitate munditiam , egregium videlicet donum ijs largietur Deus , qui ex animo & cum fide , & precibus illam continuis postulabunt .

Matth. 11. 24, 25.

Luc. 11. 8, 9.

Luc. 11. 8, 9.

Luc. 11. 11.

Α καὶ δεήσει ὑμῖν . καὶ τὰ ἑπιθερομένη αὐτῶν . πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει ; εἰ γὰρ ἡροδοτοῦ πατρὶς ἔπειθε καὶ καθαρῶς λόγον οἷς δέδοται , ὁ βυβλίωδος αἰτίω , πειθίωδος καὶ πατρῶων τῶν λόγων . αὐτίτε , καὶ δεήσει ὑμῖν , καὶ μὴ ἀμυβλάσων πατρὶς ἔπειθε ὁ αἰτῶν λαμβάνει . ἐν ἧμ ὁ ἡρώδης ζητήσας τίς ὁ αἰτῶν . οὐδέ τις γὰρ αἰτῶν λαμβάνωντων , εἰ καὶ ἔδωκεν ἡτικέτης , ἡπεσαν , ἐπὶ δὲ θεμιτὸν φάσκεν ἡρώδης ἔπειθε τὸ πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει . τίς αὐτῶν αἰτῶν , ἢ ὁ πατρῶων τῶν ἡρώδων λέγοντι . εἰ δὲ ἐκείνη παρεθερομένη , πεφύκεται ἔπειθε λαμβάνειτε , καὶ λαμβάνει ; καὶ ὁ τὸ αἰτῶν πᾶσι ποιῆν πᾶντα τὰ ἑπὶ αὐτῶν ἢ παρεθερομένη πᾶσι μὲν , παρεθερομένη δὲ καὶ τῶν καὶ ἀλλοτρίως παρεθερομένη , μεμνημένοι καὶ τῶν ἑλεγε δὲ παρεθερομένη αὐτοῖς πατρὶς δὲ λέγοντι παρεθερομένη αὐτοῖς , καὶ μὴ ἐκκαίον , λέγον . κεκτῆς τις ἐν ἐν πῶλοι , καὶ ἑλεγε παρεθερομένη δὲ , εἰς τὸ γινώσκον τίς αἰτῶν , καὶ τὸ λαβῶν ἔπειθε , καὶ τίς τῶν πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει , καὶ τὸ λαβῶν ὑμῖν , εἰ καὶ ἢ δώσει αὐτοῖς ἀνατῆς , ἀλλὰ τὸ ἔπειθε φιλῶν αὐτῶν . ἀλλὰ γὰρ τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν ἐχρησθε δώσει ὅσων ζητήσῃ . * ἐπιθερομένη γοῦν . καὶ αὐτῶν ὑμῖν λέγον , αἰτῶν καὶ δεήσει ὑμῖν , καὶ τῶν ἑλεγε . ἐπὶ παρεθερομένη ἀλλὰ τὸ ὁ πᾶσι παρεθερομένη τὸ λέγον , ἀλλὰ οἷς δέδοται , εἰς τὸ αἰτῶν ἀξίως τὸ λαβῶν , καὶ τὸ τίς ὁ αἰτῶν τὸ πατρῶων ὑμῶν αἰτῶν ἰσχυρῶν , μὴ δὲ πᾶσι ὅσων ἐπιθερομένη αὐτῶν ; καὶ τῶν ἑλεγε . δώσει ἑαυτὸν ὁ ἀγαθὸν δώμα . τὴν πᾶσι καὶ καθαρῶς ἐν ἀγαθῶν καὶ ἀρχαῖα ὁ θεός , τῶν ὅσων ἡμῶν καὶ μὴ πᾶσι τῶν καὶ ἀλλοτρίως ἐκ παρεθερομένη αἰτῶν αὐτῶν .

ORIGENIS ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ
 COMMENTARIORVM
 IN EVANGELIVM
 SECUNDVM MATTHÆVM
 TOMVS DECIMVS QVINTVS.

TOMEIS TO
 KATA MATΘAION
 ΕΞΗΓΗΤΙΚΩΝ
 ΤΟΜΟΣ Η'

De differentia Eunuchorum

Περί διαφορῆς ευνούχων

Matth. cap. 19. v. 11.

Sunt enim Eunuchi , qui de matris utero sic nati sunt : usque ad id : Qui potest capere capiat . Postquam falsas duas , quae in hunc locum proferri possunt , explicationes , ante eam quae nobis ad verum videtur propius accedere , proposuerimus , & eas

Ἐστὶ γὰρ ευνούχοι οἱ πᾶς ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγγενῶς ἑσθῶν ἕσθῶν . εἰς τῶν ὁ δὲ αὐτῶν χρεῖν , χρεῖται . δύο ἐσθῶν πατρὶς τὸ πᾶσι τῶν πατρῶων , πατρῶων ἡμῶν ἀλλοτρίως εἰς τὸ πᾶσι διαθήσας ἐκ δευτέρου , καὶ μὴ

τάς ὡς διωκτῶν ἡμῶν ἀπὸ τῶν ἀσίων, ἵνα
 ἔσονται ἐπὶ τοὺς λαλοῦντας ἐν τῷ ῥήματι
 ἀλάστοι, ὅτι ἀλλοθὶς βλάπηται ἡ ψυχή ἐν τῷ
 ῥήματι, ὅτι κρεῖττον βιάσθη, ἢ ἵνα κερδηθῶν
 ἔσται ὁ πρῶτος ἐκείνου· πῶς ἡ γὰρ, ὡς ἀκούσθη
 τῆ ἐνεργείᾳ ἡ ψυχὴ ὁ σαματικὸν ἱερῶν δὴ
 ἀνταρῶν, καὶ τὸ τέλος σαματικῶν νομίσαμεν,
 ἐπὶ λαλοῦντος αὐτοῦ ἀποφασίζον, ὅτι φέρον μὲν ἔ
 πορὸς θεῖον, ἀπειρημένως δὲ ἀνταρῶν ἐμο-
 γηρεῖ τοῖς δύο παροῦσιν, καὶ αὐτοὺς ἀποβε-
 βλήκασιν ὀνειδιστῶν, ἑκάστου δὲ ἀρμῆν, ἢ πα-
 ρα μόνους τοῖς ἀλλοθίοις τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ
 ἀπὸ τοῖς πᾶσι μαλλοῖς τοῖς ἀδελφοῖς ἀποφά-
 σις συζητήσουσι, ἵνα ἢ τῶν παλαιῶν φέρον
 θεῶν, ἢ σαφροσύνης ἀμείψω ἔραται, ἡνθεοῦ
 πόνος καὶ σάματος ἀκρατεῖαι μόν, καὶ εἴ πῃ ἐπε-
 ρον πάθοι ἀπὸ τῆς ἀπειρίας αὐτῶν ἀποφασίζον ἀλά-
 στωι ἢ περὶ ἢ καὶ ἢ πολλοὶ ἔτα νεοῖται, μὴ
 βασυρίσμεν ἑποὶ ἀναλιδίας λόγος, τὸς μὲν
 παροῦσιν δὴ ἄλλοθι σαματικῶς ἐξελήφα-
 σιν εἰρησάτω σαπτε, ὡς ἐσὲν πλεόν ἢ ἀ-
 ἀπὸ ἡμῶν ἐπιφανῶν. τὸ δὲ τέλος ἀκούει καὶ τὴν λέ-
 ξιν λελέσται νεοῖται, ἀλλὰ ἀνταρῶν ἡν-
 στω τὸ δὲ ἀπὸ λόγος ἐν τῷ τέλος σημειώσται, ὅτι
 παροῦσιν τῆς ἡμῶν βασιλείας, τῶ ἡνπι-
 κωπῶν λόγος ἐκτεμνῶν δὲ ἡμῶν ἐπιθυ-
 μητικῶν, κατεπεφρονήκασι ἡμῶν ἑσὲν τῶ σάμα-
 τος, μὴ διωκτῶν ἐπι κησῶν ἡμῶν τὸ λόγος
 ἐκτεμνῶν τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ἢ εἰδέναι ὅτι
 οἱ μὲν παροῦσιν τῶν ἀσίων ἡμῶν οἱ τοῖς
 νεοῖται, καὶ μὴ ἐπισησῶντες ὅτι καὶ τῶ τῶ
 ἐν ἀποφασίζοντες ἀλάστον ὁ ἰσχυρὸς, καὶ πῶν μὲν
 εἰρησῶν, ἀκούσθησιν μὲν νεοῖται (ἀ καὶ τὸ τῶ-
 πον, τῶς ὁ μολοῦσιν τῶς παροῦσιν δύο ἀνταρῶ-
 μὸς σαματικῶς λελέσται, ἐξουσιάζον ἢ ἀνα-
 λιδίας τοῖς παροῦσιν δύο τῶ τῶ, ὅ παροῦ-
 τος μὲν ὡς παροῦσιν ἀκούσθησιν τοῖς παροῦ-
 κῶν δὲ πᾶσι τοῖς τῶ τῶ ἀρχῆν ἡμῶν τὸ τῶ-
 πον ἀπὸ τῶ τῶ. τῶ τῶ σαματικῶς λελέσται
 τὸς δύο ἐπισησῶν τῶ τῶ σαματικῶν οἱ δὲ
 ἀπὸ τῶ τῶ μὲν τῶ τῶ ἐπισησῶν, τῶ τῶ
 ἀπὸ λόγος νεοῖται, διηλοῦσται ἐκ τῶ τῶ
 παροῦσιν ἀπὸ τῶ τῶ τῶ. ὅτι δὲ τῶ τῶ τῶ
 κῶν, ὅτι ἀρμῶζον ἢ τῶ τῶ τῶ ἐκδοχῆν, καὶ
 τῶς παροῦσιν δύο ἀνταρῶν ὁμοίως τῶ τῶ
 τῶ ἀλλοθίοις, ἢ ἀναλιδίας ἀποφασίζοντες
 τοῖς παροῦσιν δύο καὶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ
 ἄλλοθι τῶ τῶ, ὅ μόνους τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ
 ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ
 ῥήματι ὅτι κησῶν, ὅ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ
 ῥήματι, καὶ μὴ

A deinde pro virili confutaverimus; vt om-
 ni devitato, in ijs qua dicemus, errore,
 meliorem transigamus vitam, si verum hu-
 jus loci sensum fuerimus assecuti; ita pa-
 rati & instructi propositum aggrediamur.
 Cum enim duabus castrationibus, quas
 circa corpus exerceri videmus, conse-
 quens esse putarent nonnulli, vt tercia
 etiam ad corpus pertineret, se ipsi, præ
 Dei timore, at inconsulto & temere ca-
 strationi priorum simili subjecerunt; at-
 que ita se convitijs appetendos, fortasse
 & ignominia afficiendos non alienis à
 fide solummodo propinarunt, sed ijs etiã
 qui res omnes humanas indulgentius ferre
 sciunt, quam vanum Dei timorem animo
 insidentem, & immoderatum castitatis
 amorem labores patientem & corporis
 mutilationem, & si quid aliud pati potest,
 qui tantam rem obijt. Alij autem sane
 non multi haud perpensa verborum cohe-
 rentia aliter senserunt; rati sunt enim
 priores duas ad corpus referendas à Ser-
 vatore declarari, quasi præter res sensiles
 nihil proponente; tertiam vero non ita
 C putarunt profertur, vt ad verbum interpreta-
 tanda sit, sed castrationem qua rationis
 ope fit, ea significari censuerunt, quando
 proposito caelesti regno, post refectas per
 sermonem maxima fecandi vi pollutentem
 eiusmodi concupiscentias, corporis con-
 tumelias spreverunt, vt pote à quibus ani-
 ma qua sermone concupiscentiam rese-
 cuerat, nequaquam amplius posset superari.
 At sciendum est priores illos Evangeli-
 cæ literæ amatores effectos, cum non ani-
 madvertisent hæc quoque Iesum in para-
 bolis fuisse locutum, & spiritu dicta esse,
 D majorem in hoc explicando loco conse-
 quentia rationem habuisse, atque eos qui
 priores duas castrationes ad corpus refe-
 rendas esse fassii sunt: prioribus enim dua-
 bus tertium consequenter exaquarunt;
 non in tribus quidem illis, quoad conse-
 quentiam, peccantes, sed quoad ad ea quæ
 hoc loco narrantur jam inde à principio
 non satis attenderint, necessario lapsi
 sunt; nam si ad corpus referuntur dua-
 consequens est referri & tertiam. Alij ve-
 ro tertiam recte assecuti sunt, cum affe-
 ctionum ab anima peractam sermonis ope
 refectiorem hac significari arbitrati sunt;
 at non observarunt huic explicationi con-
 sentaneum esse priores duas castrationes
 allegorice haud secus ac tertiam exponij,
 vel certe prioribus duabus tertiam quo-
 que exaquari. Sane si super alijs non Ve-
 teris tantum, sed & Novi Testamenti lo-
 cis quamplurimis dicere par est: Litera
 occidit, spiritus autem vivificat; idem in ijs
 quæ ad hunc quoque locum pertinent fit

* c. p. 2. 744

Hi. 4. 12

ΟΙΣ
ΑΙΟΝ
ΩΝ

κελεύει μὲν
οἱ διωκτῶν
καὶ τὸ πᾶν
ἀλλοθι τῶ
ῥήματι, καὶ μὴ

tendum est; observatam quippe de duabus castrationibus literam dixerit aliquis eos occidisse, qui tertiam quemadmodum & priores intellexerunt, & dicere ausi sunt se ad eundem modum quo priores castrati sunt, fuisse exectos, vt pote qui iuxta sermonem Dei id facere potuerint, ob illud: Propter regnum caelorum. Quod si quis alijs etiam exemplis probari vult Nouum Testamentum literam occidentem continere, audiat exempli gratia quomodo Servator Apostolis ait: *Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, numquid aliquid defuit vobis? quibus subiungitur: At illi dixerunt, Nihil. Dixit ergo eis Iesus: Sed nunc qui habet sacculum, tollat, similiter & peram: & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.* Nam si quis huius loci sensum non penetrans, vestem suam sensilem vendiderit, & homicidam gladium emerit, propterea quod haec à Iesu dicta sunt, peribit ille, quod eiusmodi gladium sumserit, & prater voluntatem Iesu male intellecto ipfius sermone egerit; fortasse vero & in gladio peribit: at qualis sit ille gladius non nunc nobis disquirendum est. Quinetiam illud: *Neminē per viam salutaveritis, si quis non discutiens quid volens Iesus hoc praeceperit, quasi vitam Apostolicam amulans neminem in via salutaverit, is profecto talem eum spectantibus inhumanus esse videbitur; qui cum causam cur sic ille in animum suum induxerit ad sermonem referent, propter quem is illud visus est agere, eo adducentur, vt sermonem Dei odio habeant, quasi agrestes eos & inhumanos efficientem qui illi adherent; & qui anfa inde arrepta neminem in via salutatur, is mortem occasione à litera praebita patietur, litera ei mortem inferente. Si quis autem dextrum oculum eruat, quasi causam sibi det cur male aspiciat, vel dextrum corporis manum, vel pedem dextrum carneum, idem patietur atque ij qui à litera occiduntur, vt pote qui intra literam se continuerit, cum ad spiritalem diclorum sensum ascendere debuisset. Non dubitarunt certe aliqui qui nobis antecesserunt, causam scriptis suis dare, cum propter caelorum regnum tertiam castrationem nonnulli, prioribus duabus similem, pati ausi sint. [Obscure hunc significare arbitror, quod de illo traditum est, nempe propter pietatis sermonem, vel amorem castitatis corpus suum emaculandum tradidisse.] Nos autem qui Christum Dei Verbum secundum carnem, & secundum*

Απο δε και επι ηρη κη τω παρεκειμενοι εσπον ομοιοτητων. τρηθεν γδ ο γενημα ην δυο εινωχισι ην ειποι τις αυ οη απεκτησε τις ακολουθας τως πατερες τω τει τον νοσημα, κη βλημα εειπεν, ως εη τω λογον πεκουει γενημα αυθ ποιει επι τω. Αη τω βασιλειας ην δρασων, ομοιος τως πατερες οντα χωδιστη, δινηχισαυ εαυτης. ει δ βδλεται τις κη αλλα παρεδειγματα λαβειν τως κηνης Αηθρηκας εχουσε γενημα αποκτινον, ακουιτω παρεδειγμα. *Β* τως κηνη ηνα εσπον ο σατηρ αουε τως αποστολους ειπεν. οη απεκτησε υμας ατηρ βδληατην, κη πατερες, κη παρεδματων, μη πτωσ υπερκοσμη; οησ υπηρθεσται το. οη δε ειπον, αουεησ. εσπον πτω αουεησ ο ησποδς. Αλλα νου οηχων βαλαειτω, αηατω, ομοιος κη πηρα. κη ο μη ηχων, πωλιστατω ο ησποδον αυτω, κη αροεσάτω μαχαρη. η τις ηα Αηθ ο εαυτω ειρηκεται η ησπου, μη εηδων ο βαληματι ηρη λεληγηδων παληου ο αουετων εαυτω ησποδον, κη αροεσάτω μαχαρη αι δεσφονον, ως λαβων μαχαρησιν τιαυτη, κη αηθ ο βδλημα τω ησπου ποιησας, ηηεκεδς αημος αυτω η λογον, αποκτιεται μη. Αηα η κη εν μαχαρη αποκτιεται. ποδαπη η η μαχαρη, κη τω ηηοντος εη κησεδ δινησασαυ. Αλλα κη το μηδεν κη την οδον ασπασει. ει τις μη εηεσασ η βαλεμμος ο ησποδς τω πατερεταξην, ως εηαων αποκτιων βων μηδεν κη την οδον ασπασει, απηθρεσποσ αυ εη δεξασ τως διουεδον αυθσ ιουοιτω. οη πτωσ την αιτια τω ηηωσ νοσηματος εηρω αιαφειρωσ επι η λογον, διον εκεινοσ εηδς τω πατερεητη, εηαηειεν αυ αουεσ ο μωσιυ η λογον τω θεου, ως αηειν κη απηθρεσποσ κητασδνα εσπον τως εν αιτω. κη τω τω την αιτια λαβων η μηδεν κη την οδον ασπασει, παθοι αυ αποκταπη τω γενηματος θαυατω, τω γενηματος αυθσ αποκτινοτος. ει η κη τω δεξην οφθαλμω τω εκκωπτοι, ως αηπον τω κηκως βλεπειν, η την δεξια τω σάμωρε ηεισα, η τω δεξην κη εηκε ποδα, παθοι αυ κη ηρη αποκτινημωων Αηθ ο γενημα, ως κη αυθσ μεηασ οηη τω γενηματος, διον ηαααηειεν αυθσ επι ο παδωμω τω λεηρημω. αηαυ μη αυ ηρη αουε ηηρη οηη ακηστωρ ηδςισ συηεμασιν αφορμας αηαηρη τω τει τον δινηχισαυ βλημασιν ττωσ παδων, αποκτασει βασιλειας ερααων, αποκτασεισιν ηνα τως αποκτιεσιν δυατην [οημω αιηηηεσασ αυθσ ο αηη

Luc. 22. 35, 36.

Luc. 10. 4.

αυτ' ισορμεδων, ως αηα Αηθ η λογον τως διουεβειας, η η ησποεσσευεισ ηρωαων, δινηχισαυ εημακω εαυτων επι δε δακεν. ημωσ η ηηησων θεου η λογον τω θεου κη εηκε κη κη ο γενημα πο.

Vide Not.

* κ. ηηε

τι τοις σαρτις, ναυ οειλη γαιωσχητες, ουκ εβ-
δοκοδου ως κηρας δευληφους τρις χι τ τρειν
δυναχμον ιαυτοις περφοσει τις βασιλειας ην
εραυαν επαγχοι. και ουκ αβ επι πλειον περφοδε-
πει λαμεν ην αα εση η τειτον αα πη-
σιως τρις περτερις δυσι θωματικας εκλαθειν
δελοντες, ει μη και εωρακμεν τρις τρημοσημ-
τοι, και επιτωλομεν τρις δυναμεις θρημα-
τιραν κινησαι ψηλην, και πιστω μ, ε λογηνη
δε, περς ο τοουτου φλημια φου δε σεπτος εν
τις γραιμης, βιβλια φερειν αα φη πολλοις B
ως δεκίμα. περ μίερεσ τω σώματος ο αναπι-
θόσε μη φρεσεν, ρίλον. αμεινον γδ χωρις τω
μέρες ζην φρεσιν, η μτ τω μέρες ολιθειας
και παλιν περθεα εν τω αα βιβλια, αφορ-
μην διδοει επι ο φραπλησοι, λεγει. αα φε-
πης ιδιαις αα εαρ τω τω λητον ε σώματος εχθ
εραυαν δαποκαποιν αα φη, η ρισαοι τας μέ-
ρη. ποσα βελτιον εαρ ε φρεσεν, και φιλαν
δε εν πολλοις ην εις τ μεωρις νόμον σιωπέζων
αυτη δωδοκμειν και φρα σιωπετις αα φη, φκ
E. η. ουκ εν εν βιβλια α * ληρον. ε φρεσεν την ελιν ε
εφ εν τω χριστην φιλαν επιτιδεστω, επ εζα-
νεχραδην α αμεινον η περς σιωσιαις σκνημης
λυπηαν. αλ η περ δωτον αα φη μ ο βωλημα
ην ηραυαν γερμεστω περ τωτον δευληφουσην,
ει γδ εν τρις καρπις ε πνωματος κατελευται
μτ αγαπης, και χαρις, ε μακροθυμιας, η
ην λωπιων, και ηεργεστωια, και παρορρητιον
μυλλον την εχεστωια, και ο δευδομρον δαπο
θιου σαμα ερεν τρηπτεον, ηαρ αλλο πωλ-
μητων, ινα η φραβεινη πε ο και ως περς ο
E. η. ληρον φτην χρησιμιας * ληρον. ε φρεσεν την ελιν ε
πρωγανος ου * χρησιμιας εις δαποεσην θρημειν μ
η πεισι νεωτερον, ος ομολογην και η ερωτα
σωφροσιν εχρουν, αλ η εαρ επιτηρουν, και
η εαρ η μαζωσαι αα φρεστω επι ο αα φη, αα
φρεστω μτ τω αα φου εαυτ, και τω εζης, εως
E. η. φειστω ο φραβεινη ου εα αα φη. ει γδ
δαποκαποιν) χειρ επιτηρθεωμειν διδουμην αα φη,
πως εζη και ο εαυτον δι ερηουμ οδου φρεσιν
επι φρεστωια, τωαυτη περσιαπι επιτιδεα
κως, επιτορησα δαου ο μδην ο τοουτου τωλ-
μειν, α πειστω εαυτ ην οειδι ζωνταν, η συγ-
χεωμειν τω. ουκ εις ελθουσην θρημιας, η δαπο-
καπομειν εις εκχηστωια κυρια, σιωαριθ-
μωτων αα φη τρις δαποκαπομειν τ αα φη.
η πα λεγα και α παθοι αα τις φρα χερση εμπα-
διεστω ην, ως ιατρων παιδις φασιν, δαπο
καφαλως κατακαρηνται επι τρις αα φη τρις
σαφμετων, και εν τω κατεβαινον δα φη. πινω

dum literam olim novimus, nunc autem
non amplius noscentes, eorum interpre-
tationem non probamus, qui caelestis re-
gni obtinendi causa tertiam sibi castrationem
intulerunt; nec tantum in eo confuta-
tando, qui tertium eunuchismum, ita ut
prios duos, corporalem esse vult, tem-
poris trivissimus, nisi aliquos illud ausos
vidissemus, & nonnullos etiam offendissemus
ferventiorum animum, & fidelem quidem,
sed rationis non satis audientem, ad
ejusmodi facinus accendere valentes. Sic
ait autem Sextus in Sententijs, libro qui
multorum manibus tanquam bonae notae
teritur: Quaeunque pars corporis ad intempe-
rantiam te compulerit, projice abs te; satius
enim est parte mutilum caste vivere, quam ea
praditum, perditum. Et rursus in eodem li-
bro progressus, adhortans eodem fere mo-
do ait: Homines quidem ad tuendam reliqui
corporis sanitatem membra sua scindentes vi-
deas & abiciens; at quanto melius ad con-
servandam castitatem? Quinetiam Philon
qui multis in Mosis Legem lucubratis vo-
luminibus hominum etiam ingenio praedi-
torum laudem meruit, in eo Libro cui
titulum fecit, Deteriorem potiori insidiari so-
lere, satius esse ait evirati, quam illegiti-
mos & nefarios concubitus sectari: at ijs
Sacrarum Literarum circa illa sententiam
minime affecutus fides habenda non est;
nam si inter fructus Spiritus, cum chari-
tate, & gaudio, & patientia, & reliquis,
castitas quoque recensetur, hanc potius
tanquam fructum dare, & masculum cor-
pus a Deo datum conservare oportet,
quam aliud quidpiam audere; adeo ut
transgrediatu aliquis perappositum ad-
rem de qua agimus hocce praecceptum;
Non vitabis aspectum barbae tuae. Utile quo-
est illud ad deterrendos juvenes fer-
ventiori fide praeditos, quos castitatis stu-
dio ferri fatendum est, sed non secundum
scientiam: Si pugnaverint duo homines in id-
ipsum, homo cum fratre suo, & cetera, usque
ad id: Non parcat oculus tuus super eam.
Nam si manus amputatur, quae viri testes
apprehenderit, cur non & is qui viam
ignorans qua ad continentiam eatur,
tali se ipse calamitate implicuit? Iam vero
cum animo suo cogitet, qui tale facinus
admissurus est, quam ab iis sit passurus,
qui probis eum & convitijs appetentes,
his verbis ventur: Non intrabit Eunuchus
atritis vel amputatis testiculis in Ecclesiam
Domini, virum hunc inter castratos nume-
rantes. Iam vero ea praetereo quae tolerabit
quispiam impedito intepstive femine, quod
ut tradunt medicorum filij, a capite in ge-
nitalia profluit, & cum per quasdam ve-

nas que circa malas site sunt, excernitur, natio calore pilos e virorum maxillis emittit; quibus carent qui propter coelorum regnum corpus suum excandum esse arbitrantur. Quasnam vero capitis gradines patiuntur, quas vertigines, quamentem etiam quandoque invadunt, & imaginum formatricem animam vim res sibi novas & inusitatas ex hac materia fingentem perturbant? Verum antequam ad hujus loci explanationem accedam, si consentaneum sibi, & congruens aliquid statuit Marcion, cum Scripturam allegorice non esse interpretandam pronuntiavit, hos quoque sermones tanquam a Servatore minime prolato improbase cum ac rejectis dicendum est, cum sic existimaverit, vel ei qui fidem fuerit amplexus, talia audacter esse perpetienda, si sermonum horum autorem esse Servatorem dixerit; vel si tanta jure merito patrare non audeat, que in verbi contumeliam & opprobrium vertant, neque sermones Servatori tribuendos esse, nisi allegorice exponantur. Nos autem qui trium castrationum coherentiam & connexionem servare volumus, & tropologica tertia explanationem probamus, hac quoque de prioribus duabus dicemus: Eunuchi tropice ij dici queunt qui frigidi sunt in venerem & se-gnes, & qui se in venereis libidines & obsecenitates, ijsque familia no effundunt. Abstinentium igitur ab ijs tria genera agnosco; quidam enim tales procreati ac formati sunt, de quibus dicere licet: *Sunt Eunuchi qui de matris utero sic nati sunt*: quidam vero adhortationibus ad id, monitisque adducti, abstinentiam a venereis, & omni circa muliebria loca lascivia exer-

A *πειθεως περιειρα φλεβων, η φυσικη ην κατα-*
βαινοντων θερμωτη τελεως ποιου των φλεβων τος
αυδεις πειθεως ην πειρω τεσθαι, οι
νομιζοντες ειστος διν σαματικας δινηξεν
αυτη ην ην ερωδων βασιλειου: τινος ο ε πα-
θοειν, η κασθεβειας η σκετασις εισ: οη φτα-
τυσας η επι ο ηραμονικον, και βασιλευσας ο
φαιτωσιν δαλλοκοτα φουτασιδων απο τος
πιασδε ελλος; πελιν δε ελγω επι την διημοση ην
ηη η πον, λεκτων οη εισαφ τι ακολουο εισω
 B *ο μιλκων απποικη, φασκων μη διν διημοσειν*
την γεσην, και τος τοπος τυτος ηδελφον
αις εχ εισω η σωτηρος ειρημους, νομισαι διν
ητοι εδιδεσθαι, μη ην φασκων η σωτη
αυτα ειρηκειαι, ο και επι το τικωτα τολμας
εαυτον εδιδωμ πιστωειν η πιστωει-
τα, η μη αθ λογως τολμωσιντα το πλικωτα
εσωμθα εις δυσφημιας την ηη τον λογον, μηδ
πιστωειν ηη τον σωτηρος τος λογως, ει γε μη
διημοσεινται ημεις η οι βασιλευσιν τον ακο-
 C *κωθιαν σωζεν ην πελαιν δινουρησμεν, και διδ-*
ουωτες η εσποδωια τον τειν, τικωτα εσπο-
ιδω και πει ην σωτηρων δυο διουδοι εσπο-
κως νω, οι αρωτοι σωεις ο φεσθωια λεγουν εθ,
και μη οπιδιδοντες εαυτους τος ηη τωτα απ-
ρημιας, και ανθρωπιστας, η τα εδωρησιντα εισ-
τοι: εισ η ην σωεις τωτα εδωρησιντα εδω-
 D *ρησιν ομωη πεις: οι μη γαρ ου κητωκεις εισ*
ποιοτοι, πει αν λεγουν αι το εισιν ενοδοι οι
πτες ου κειλιας μη προς εθρησπορ ετας. οι η
ου λογων μη ακουσι σωτηραπτες τον ην
 E *αφεσθωιας σωτηρη, και πιασις τος πει η ηπι*
ανθρωπιστας. η μιν ο ηρησπορ αυτισ την τικωτη
σωθωισιν, και εσκησιν, και την ην ετα σωθωισιν,
κηπορτων λογως γηροει θεου, δαλα εισθεπι-
νοι λογως, ειη ηη φιλοσοφησιντων ηη ελλη-
σιν, ειη ηη κωλυοντων γαμειν, απερχεσθαι βρω-
ματων εν ταις αιρεσιν: ετι δε μοι δεκωσι δε-
λοθωσαι εν ταλ: εισιν διουδοι, οι πτες δινηξ-
οθησιν εισω ηη εισθεπων οη σωτηρος εθην,
 E *ει η λογων τος ανθρωπων η ελιντα, και εισρη,*
και τικωτησιν εισω ηη εισθεπων μαχαιραν εισωμην,
και την, ως ανωμωσιν ο σωτηρος, μαχαιραν ηη
πρωματας, ου τεμωι ο ηη εισθεπων, και εισθεπων
μη εισθεπων τος εισωμωτας, και τος εισθεπων
βασιλειαν ερωδων, και εισθεπων συμβασι-
μωτων σωεις ο κηρησιντα βασιλειαν ερωδων ο
ειημειν λογως ο εισθεπων τος εισθεπων αυτη
εως η εισθεπων ανρωτοι αυ, και εισθεπων εισθεπων
εωμωκως η ηη η ηη εισθεπων, η εισθεπων

1. Tim. 4. 3.

Heb. 4. 11. Epist. 6. 17.

Sunt Eunuchi qui seipfos castraverunt propter ve-

111

ἐνοχοι, οἱ πνεῖς δινοχοῦνταί τας ἀφ' ἧν βασιλείου ἦν ἕρασάν· μεγάλη ἡ δυνάμις τῶν χειρῶν, τὸ δὲ λόγος τῆς ψυχῆς δινοχοῦντων, οὐκ ἐπὶ τῶν χειρῶν, ἀλλ' οἷς ἐδέχθη. διδόντω ἡ πᾶσι τοῖς ἀφ' ἧν τὸν δαυὶδ τὴν Ἰουδαίαν ματαχαιρί, καὶ δόντως αὐτῇ χρυσόμαθροι, ἢ δινοχοῦσαν ἑαυτὰς ἀφ' ἧν ἦν ἕρασάν βασιλείου· εἰ ἡ ῥητὴ καὶ ἰσοεὶαν ἐφάλασσαι ἦν ἕφ' ἕως ῥεαφά, μὴ τῆς ἑσπεριότητος ἡμῶν εἰς ἀπάτης ἀναγωγῆς, φησὶ δὲ οἱ πνεῖς ἐνοχοῦντες τῶν φαραῶν, ἀρροὶ πόρτες καὶ πόρτες, ἢ ἰστοχόουσι ἀπὸ τῶν, καὶ οἰκιστῶν δινοχοῦντων· εἰς ἡν τὸν δαυὶδ ἀφ' ἧν τὸν δαυὶδ, ἢ οἰκοδομήσασιν πιστόσων τὴν ἱερουσαλήμ. ἀπὸ μὲν οὖν ἦν ἡσπεριότητων, ἐν τῇ ἡμέρᾳ γέγραπται, ἦν ἡ δούτηραν ἀφ' ἧν δειγμά οὐκ ἐν τῇ δούτῃρα ἔλα ῥεαφάμαθρός, ὅς φησι· καὶ ἐγὼ ἤμην ἐνοχός τε βασιλείᾳ καὶ ἐγένετο ἐν μηνὶ νισάν ἐτας εἰκοσὶ ἀφ' ἧν βασιλείᾳ, καὶ ἔξῃς, ἕως τῆς ἡσπεριότητος ἐνάποιον τῆ βασιλείου, καὶ ἀπέσειλέ με· καὶ σὺ ἡ ἐνοχοῦντων τῶν δούτῃρα ἔλα ἐρήσεις ἐλα τὰ ἕφ' ἧν πόρον, καὶ ἐπίρησεις ἀφ' ἧν ἀγὼς ἔσιν ἐνοχός ἡρώματος ἀφ' ἧν τῆς ἀνοικοδομήσων τῆς καὶ τῶν δαυὶδ φησὶ δὲ ἐβραίων παίδες τῶν δαυὶδ καὶ τῶν πρεῖς οὐκ αὐτῶ ἀναίμων, ἀφ' ἧν, μισαὶλ, ἐν βαβυλωνίαν δινοχοῦσιν· πληρημάτος τῶν πρεῖς τῆς ἑβραίων ἐρημάτων ἡσπεριότητος ἑσπεριότητος ἐν τῶν· ἀπὸ τῶν ἡσπεριότητος οὐκ ἄφονται, καὶ ποιήσασιν ἀπὸ δούτῃρα ἐν τῶν οἴκῳ τῆ βασιλείου βαβυλωνίαν· φησὶ ἡν ἀπὸ τῶν καὶ ἡσπεριότητος ἡσπεριότητος φάσκων· μὴ λαίτω οὐκ ἀλλοτῆτος ὁ ἡσπεριότητος κυρία, ἀφοσεῖ με ἀφ' ἧν κέως ἀπὸ τῶ ῥεαφά αὐτῶ, καὶ ἔξῃς, ἕως τῆς· κρείπῃρα ἡσπεριότητος καὶ ἡσπεριότητος, ὡς πρεῖς τῆς μισαὶλ τῆτον, ὁ μὴ ἡσπεριότητος ἐν βαβυλωνίαν, ἀλλὰ ἡσπεριότητος πρεῖς τὴν βαβυλωνίαν, ὡς ὁ δαυὶδ, ἢ ἡσπεριότητος, συλλαβόντες ἀπὸ τῶν δούτῃρα πῶμαθρος, ὡς ἑβραίων, καὶ οἱ σὺ αὐτῶ, ἐφ' ἧν καὶ ἡσπεριότητος· δεῖ ἡ εἰδέναι ὅτι οὐκ ὁλίγας ἔσιν ἀπὸ πᾶσων τῶν εἰς κατασκευὴν τῆ τῶν πρεῖς σμαπκῶς ἢ δινοχοῦντων, ὁ βυθιδόμος ἀφ' ἧν τῶν τῶν λόγῳ, καὶ σμαπκῶς καὶ τοῖς ἡσπεριότητος, καὶ ἀφ' ἧν συγγραμμάτων τῶν διδούσων. οὐκ ἐβραίων τῶν ἑβραίων αὐτῶς, μὴ γυμνασίας εἰνεκεν πῶμαθρος τῶν λόγῳ, καὶ τὴν λύσιν ἐξέσων ἐκ δούτῃρα, ἡσπεριότητος ἡρώματος τοῖς μὴ ὡς βραβεία οὐκ ἰσοεὶαν ῥεαφά τῶν ἀπὸ δινοχίας λόγῳ, πρεῖς ὁ ἐν ἐτέρῳ δεῖ νοεῖν τῶν, ῥεαφά, καὶ σμαπκῶς αὐτῶ ἡσπεριότητος καὶ εἰνεκεν τῶν πῶμαθρος καὶ πῶμαθρος.

Agnum caelorum. Maxima porro ea virtus est, castrationis anima, quae a sermone perficitur, esse capacem; cuius non vnusquisque capax est, sed cui datum est; datum est autem ijs omnibus, qui sermonis gladium a Deo postularunt, & eo recte vsi sunt, vt seipfos propter regnum caelorum castrarent. Quod si ex historijs quae in Scriptura continentur, quaedam nobis attingenda sunt, cum anagogico earum, quem comminisci poterimus, sensu; dicamus esse quosdam Pharaonis Eunuchos, bonae cuiusvis rei steriles, quique vt pincernae & pistoris officio apud ipsum fungerentur, execti sunt: sunt etiam homines Dei ad id castrati, vt collapsam Ierusalem instaurarent. Ac de prioribus quidem in Genesi scriptum est; aliorum exemplum praebet is de quo in altero Efdrae libro agitur, quique sic ait: *Et ego eram regis Eunuchus. Fa. 2. Efdr. 11. Etum est autem in mense Nisan, anno vigesimo Artaxerxis Regis, & quae sequuntur, vsque ad id: Et placuit ante vultum regis, & misit me. Secundum autem Efdrae librum legens, quacunque ad hunc locum pertinent, reperies, & quamam de causa sanctus est Eunuchus ille qui restaurando Dei templo praefectus est. Daniel quoque & tres cum eo pueros Ananiam, Azariam, & Misaclem Babylone castratos fuisse tradunt Ebraeorum filij, completa ea Isaia ad Ezechiam prophetia: *De semine tuo tollent, & facient Eunuchos in domo Regis Babylonis. Quin etiam de illis id Isaia vaticinatum ferunt: Ne dicat advena, qui adheret Domino dicens, Separatione dividet me Dominus a populo suo, & cetera, vsque ad: Meliorem filijs & filiabus. Bonum ergo est, quoad mysticum huius loci sensum spectat, in Babylone non generare, sed Danielis instar, Babylonis respectu sterilem esse & infaecundum, vt postquam sicut ipse, ipsi quoque comites a Spiritu divino conceperimus, visa & prophetias generemus. Qui autem ad hunc sermonem animum voluerit advertere, & ijs quorum supra meminimus, quique scriptis suis doctrinam hanc prodiderunt, assentiri, multis eum probabilibus argumentis adstruere posse sciedum est tres eunuchismos esse ad corpus referendos; sed exponere eos nolimus, ne sermones exercitationis causa proponentes, & confutationem vnus cuiusque explicantes, causam his praebemus, qui sermonem de castratione praeter Iesu voluntatem capiunt, cur ipsum etiam verbis, capere, alio ac fieri debet detorqueant, & id ad corpus quoque pertinere contentendant, cum tres eunuchismos spiritualiter esse prolatos vnusquisque spiritu viuens;**

& spiritu ambulans in animum inducere Αριζουυτα, χει τος βεις ανηχασις πθηματι-
deuisset. κως πεπυαζ λελεθη.

De Pueris Iesu oblatis, ut manus
eis imponeret.

Πει ην πρεσενηεθητων παιδιων τω ιησοφ
ηα επιθη τις χειρας αυτης.

Matth. 19.
13.

Tunc oblatis sunt ei parvuli, & reliqua, ut
que ad id: Et quum imposuisset eis manus,
abijt inde. Tunc exposita historia conti-
git, cum pueri Iesu oblatis sunt, volen-
tibus ijs qui offerebant, ut manus ipsis im-
poneret, & preces pro ipsis funderet. At-
qui sciendum est nunquamnon Iesu pue-
ros animum offerre, de quibus sibi de-
positi instar à Deo traditis dicat: Ecce ego &

Ipsa 8. 13.
Habr. 2. 13.

pueri quos dedit mihi Dominus, & eorum pue-
rorum infantes appellentur nonnulli, alij
lactentes, ut infantibus etiam imbecillio-
res, & Dominus nosster ex vrorumque
ore laudem perficiat, ut cognita à nobis
ejusmodi in pueros illius beneficià dica-
mus: Ex ore infantium & lactentium perfeciisti
laudem. Hi vero pueri dicendi sunt, qui car-
nales sunt in Christo ac infantes, cujuf-
modi Corinthios esse sciens Paulus Apo-
stolus dicebat: Et ego non potui vobis loqui
quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, quasi
parvulis in Christo. Tales autem pueri tunc
oblatis sunt, & semper offeruntur Iesu.
Oblationis autem puerorum argumentum
est, Ecclesiae infantium in Christo, & la-
ctentium, lacte, non solido cibo egentium
multitudo, quos fovens, non secus ac fi-
lios suos nutrix, sic alloquitur: Lac vobis
potum dedi, non escam, nondum enim poterat-
is. Deinde quandoquidem Evangelista,

Psal. 8. 3.

1. Cor. 3. 1.

1. Tim. 2. 7.

1. Cor. 3. 2.

Matth. 10. 7.

Matth. 4. 11

qui horum, de quibus hic agitur, memine-
runt, quod oblatis fuerunt parvuli Iesu, ut
ait Matthaeus, vel, ut Marcus, infantes ei
oblulerunt scripserunt quidem, at à quibus
oblatis fuerint, vel quinam obtulerint, silen-
tiosae quae à se fuerant praetermissa: o-
perae pretium est disquirere an casu id à
tribus fuerit praetermissum, quibus facile
erat scribere, Oblati sunt ei à patribus,
vel à matribus, vel, Offerrebant ei infantes
& pueros ipsorum matres; an id certo &
prudenti consilio fecerint, ut accedentes
ad Iesum, ipsique ministrantes Angelos
callere declararent, quinam Iesu pueri of-
ferendi sint, ut manus eis imponat, &
quando; tum & qui offerendi non sint, &
quo tempore; ut pote qui diviniore men-
te puerorum, infantiumve differentias in-
tucantur. Nec enim absque Angelorum

Tote προσηνηθησαν αυτω παιδια, και τα
εξ ης, εως τω και επιδικας τις χειρας αυτης,
επαρθηθη εκ αυτων. tote μηρ η αιτα γραμμωρη
ισωρια γιγνησι, τω η παρεστηθη παιδια τω
ιησοφ, ανωλομων ην παρεσενηταν επιδικαι
αυτω τις χειρας αυτης, και παρεδικασθη ιησου
δι εν οχη εσην οτι η προσφιρη παιδια των
ψυχων τω ιησοφ, εφ οϊς λεγρι ακως παρκατα-
θηκων αυτω απο θεου λαβων, το ιδω εν η ο τα
παιδια α μοι εδωκα ο θεος, και απο ην παιδιων
τα τε των πω μω χρηματιστα ηντα, αλλα ο
λεγεσθα ανηχασητες, ως ην ηντων κατωι-
τησα, η ο κινεος ημω εκ εσματος αμαρτων
καταρπιστα ηνον, ηνα ηεσημωι τις βιαιωτες
C αινω εις τα παιδια θεωρησας, λεγαμεν το ου
εσματος ηντων και ανηχασητες καταρπισα αυτων
παιδια δε λεκτεον, τες ου χριστη θεοκτιναι, και
νηπιες, οποιος χρεωθις επιταμωρος ο διαδωλο
πρωτως ελθενη καταρπισα και ηδωθηνη εμνη χαλυ-
σαι ως ανωμοτκαϊς, αλλ ως θεοκτιναι, ως τα-
πιος ου χριστη. τα βιαιωτα δε παιδια προσνη-
θηθη τωτε, η αοι προσεαγαθη η ιησοφ. σημειω ο
πης ην ηντων προσεαγαθη, οι πολλοι της εκκλη-
σιας ου χριστη ηντων, και ανηχασητες, χριστη
εχρητες γαλακτις, η φησιν ελθενη, προσ ης
λεγει αυ, ως αυ εσθος διαλεκτα τα εαυτης
πεπρα θα ληπον εβουο, τα γαλακτιμας επιπησα,
η βραβια, η πεπρα ηδωκα αυτη εις επι αι μω
αδνητες βιαιωθηνη ην χριστη η ποτοι, ην μηρ, ως
ο μεταηθεος φησι, προσσηνηθη παιδια τω ιη-
σοφ, η, ως ο μαρκος, προσηθη αυτω η βραβι-
ση, αυελεση αυ, κατω τιος ο προσσηνηθη, η
ηνος προσηθη αυτω καταλαλεσει παρ ημη κε-
τωπατοις ελεσηθη ο καταλαλεσημωνον, εδωκε
ιδωη ποτε ονη ην σιωπηλιας κατω ην τοιοθ
τοιοθτον καταλαλεσηται, διωκαμεν αιτα χα-
ληκα, προσσηνηθη αυτω απο ην ηντων, η, απο
ην ηντων αυτων, η, προσηθη αυτω βραβια η παρ-
ηια η ημυτες αυτων. η γωσιος δοριστω και ο-
αηια ο τοιοθτον πεπνηθηση, εις καταρπισα τω
οτι προσηθη αυτω ην τα ιησοφ και αμω
νομητες αυτω, αιδω ην τοιοθρον τα ην ταυτη
ορατης διαφωθη, η βραβιαν, αιδωι τις προσηθη αυτω τω ιησοφ, ηνα προσσηνητες
αυτω χριστηνηση κα αυτω, η ποτε. οιδωπ δε και τις η ηνη, η ην οδωη ηνη χριστη η ηνη.

ορατης διαφωθη, η βραβιαν, αιδωι τις προσηθη αυτω τω ιησοφ, ηνα προσσηνητες
αυτω χριστηνηση κα αυτω, η ποτε. οιδωπ δε και τις η ηνη, η ην οδωη ηνη χριστη η ηνη.

ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀγγελοῦ οὐρανίου ἐλάλησεν
 ἡ τοῦ παιδίου προσέφησεν ἡ ἱστορία. ὅς ἔβρα-
 λυμα ἦν προσέφησεν ἡ τοῦ παιδίου ἑστῆ, καὶ ἡ
 τὸ ματῆρον, ἡ αὐτὸς χεῖρας ἐπέθετο αὐτῷ ὁ ἰησοῦς
 καὶ προσέφησεν. καὶ εἰ τὸ μῆλον, ἡ αὐτὸς
 αὐτῷ. καὶ εἰ τὸ εἰπίπαι βλάστη αὐτῷ (εἰ) λυγρῶς,
 ἡ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τὸ γὰρ προσέφησεν τὸ ἱστορῶν,
 καὶ τὴν αὐτὴν αὐτῷ, ἡ τοῦ παιδίου καὶ ἡ βρεφῶν ἡ δυνά-
 μεια αὐτῶν, ἡ αὐτὸς ἀπέκρινεν εἰ ἡδὴ πρὸς μωροῦς,
 ἡ αὐτὸς εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἡν χεῖρας ἀφελείμα
 ἀπὸ τοῦ γὰρ αὐτῷ ἡ δυνάμεις ἱστορῶν, ἡ μωροῦ γέ-
 ρας ἐπιπέπαις τῶν τῶν εἰσὶν ἐπιπέπαις αὐτῶν,
 καὶ αὐτῷ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ τῶν γέροντων. ἡ γὰρ
 αὐτῷ, ἡ αὐτὸς προσέφησεν, ὅ ὁ βόλμα τῶν προσ-
 φησῶν αὐτῷ βρέφῃ καὶ παιδίῳ, ἡ αὐτῶν ἡν
 ἀλλοτρίων ἐπὶ ἀγαθῶν τῶν ἡν ἀγαθῶν ἱστορῶν
 βρεφῶν ἡ παιδίων, καὶ δυνάμεις ἀφῆσεν τῶν ἀφῆσεν
 ἐκαστοῦ αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ αὐτῶν, ἡ δυνάμεις, ἡ π
 ἀγαθῶν ἡ φράσεις ἡ ἱστορῶν ἡ φράσεις οὐκ αὐτῶν
 ἡ καὶ ἐπὶ πολλὰς ποιεῖ δυνάμεις αὐτῶν τῶν
 ἀγαθῶν ἡν ἡν ἀγαθῶν ἀγαθῶν, παι-
 κίλως αὐτῶν ἐπιπέπαις, ἀφῆσεν τῶν ἡν ἡν
 τῶν προσέφησεν τῶν δυνάμεις αὐτῶν μακάριος οἱ
 προσέφησεν τῶν αὐτῶν ἡ βρέφῃ, τῶν ἐπίπαις,
 ἡ αὐτῶν τῶν ἐπιπέπαις τῶν χεῖρας αὐτῶν, καὶ τῶν
 αὐτῶν τῶν παιδίων καὶ τῶν βρεφῶν ἡν ἡν, ἀφῆσεν
 αὐτῶν ἀπὸ τοῦ αὐτῶν ἡ αὐτῶν, δυνάμεις ὅ
 ἐζηνοῦν ἀφῆσεν, καὶ αὐτῶν τῶν ἐξῆς ἀφῆσεν
 καὶ, ὡς καλυπτήν τῶν χεῖρας ἐπαφῆς τῶν ἐκα-
 τῶν καὶ ὁ αὐτῶν ἡν ἡν ἀπὸ τοῦ καὶ ἀπέκρινεν
 ἐπιπέπαις ὅ ἱστορῶν, ἀλλὰ ὁ αὐτῶν τῶν ἡν
 αὐτῶν χεῖρας τῶν αὐτῶν ἡν ἡν, φησὶ τῶν ἐπι-
 πέπαις μακάριος, καὶ ἀφῆσεν τῶν ἐπιπέπαις καλυπ-
 σιν αὐτῶν προσέφησεν τῶν παιδίων, ἡ ἀφῆσεν
 τῶν παιδίων, καὶ μὴ καλυπτεῖ αὐτὰ ἡν ἡν προσ-
 μα εἰ μὴ αὐτῶν ἡν ἡν τῶν ἀποδομῶν αὐτῶν
 τῶν, ἀπὸ τοῦ αὐτῶν προσέφησεν, ἡ τῶν προσέφη-
 σεν, ἀπέκρινεν ἀπὸ τοῦ αὐτῶν μακάριος τῶν ἐξῆς
 φησὶ νοοῖται τῶν ἱστορῶν δυνάμεις ἀγαθῶν μακάρι-
 οῦ τῶν αὐτῶν τῶν ἡν τῶν φησὶν γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἡν
 τῶν τῶν μακάριος ἱστορῶν ὄνομα ἐξῆς, ἡ αὐτῶν
 μένον οἱ ἀποδομῶν αὐτῶν μακάριος τῶν, ἀλλὰ
 καὶ ὁ ἀγγελοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἰ τις αὐτῶν προσέφησεν
 βρέφῃ καὶ παιδίῳ ὄνομα ὄνομα ἐξῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν ἡν
 μόνον ἐν τῶν αὐτῶν τῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν ἡν
 π· εἰ μὴ τῶν ἡν τῶν βίβλων νομίζουσι, δειλῶν
 μὴ ἐπὶ ἀλλοτρίων ἀγαθῶν ἡ ἀγαθῶν τῶν ἡν μα-
 καρίῳ ὄνομα, ἐπιπέπαις τῶν προσέφησεν τῶν
 ἱστορῶν τῶν βρέφῃ καὶ τῶν παιδίῳ, εἰεν αὐτῶν οἱ τῶν δι-
 δάσκουσι τῶν λόγων ἐπιπέπαις αὐτῶν ἀπὸ τοῦ αὐτῶν, καὶ

A ministerio tot pueros Iesu offerri arbitror.
 Voluntas autem eorum qui pueros Iesu of-
 ferebant, juxta Matthæum quidē, erat: *ut*
manus eis imponeret, & oraret; juxta Marcū
 vero: *ut tangeret illos*; at juxta Lucam Marc. 10. 13
 qui infantes eos esse dixit: *ut eos tangeret.*
 Nam per orationem Iesu, ipsiusque tactum, Luc. 12. 15.
 pueri & infantes ea nondum audire val-
 entes, quæ audiunt qui spirituales sunt,
 auxilium accipere possunt, ac adjumen-
 tum cujus ipsi capaces sunt: invadit enim
 eos virtus Iesu, postquam inspectionis suæ
 manus ijs duntaxat imposuit, nec ad eos
 quicquam amplius malum pervenire pos-
 test. Fortasse etiam, provt se habet Scri-
 pturæ contextus, hoc erat eorum confi-
 sium qui infantes & pueros Iesu offere-
 bant; ij nimirum animo prius futurum
 judicaverant, vt postquam infantes & pue-
 ros tetigisset Iesus, & virtutem suam hoc
 contactu in eos infudisset, nullus posset
 casus invadere, neque Dæmonium, nec
 aliud quidvis, quem ipse semel tetigisset.
B Quoniam autem nefariæ Potestates quam-
 plurimæ in varijs animæ humanæ struendis
 ab initio infidijs occupantur; propterea
 qui Servatori infantes offerebant, perspe-
 cta antea virtute ipsius ac potentia, id fe-
 cisse existimo, vt per manuum ipsius im-
 positionem, & orationem pro puerulis &
 infantibus fusam, contactus ope mala abi-
 gerentur; eximia autem virtus in eos in-
 fusa, vt pote contactus adverstarijorum re-
 pellendi robore pollens, ad reliqua suffi-
 ceret. Et Servator quidem rem ejusmodi
 non simplicem ac indifferentem esse sciēs,
 sed ijs salutarem quos manibus à se impo-
 sitis tetigerat. Discipulis suis per increpa-
 tionem prohibentibus, quominus sibi pue-
 ri offerrentur, ait: *Sinite parvulos, & no-*
lite eos prohibere ad me venire. Quod si ra- Matth. 9. 14
 tioni consentiunt quæ tradidimus, cum à
 quibus oblati fuerint, vel qui eos obtule-
 rint quaesitum est, si eximios aliquos Iesu
 Discipulos Potestates sanctas esse Christi
 doctrinam capessentes nobis in animo sin-
 gamus, haud multum sane ab ijs ablude-
 mus: ad eas quippe Discipulorum Iesu
 quoque nomen pertinere consentaneum
 est; vt non homines solum, sed & Ange-
 li quibus visus est, se ipsi erudiendos tra-
 dant, & quisquis fidem ipsius voluerit
 amplecti, ex *Omni nomine quod nominatur, Epist. 1. 11.*
non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro.
 Si quis vero id coactum existinet, cum ho-
 minibus solis tribui velit Discipulorum
 nomen, eos increpantium qui infantes ac
 parvulos Iesu offerebant; ex ijs qui sermo-
 ne fidei alios conantur imbuere, quicun-
 que simpliciores sunt, & ad docendos vsq;
 pueros se demittentes sermone lactis per-

simili pollent, & potum ijs prabent qui-
 bus lacte opus est, ij sint qui infantes &
 pueros Iesu offerunt; nam qui eloquen-
 tiores sunt quam fert istorum captus, tan-
 tam non habent ad persuadendum facul-
 tatem ac ille qui dicere potest: *Gracis ac*
barbaris, sapientibus & insipientibus debitor
sum. At qui majore facundia se praditos
 esse exultant, quam doctores illi infan-
 tes Iesu & pueros offerentes, & idcirco
 Iesu Discipuli appellantur, antequam eo-
 rum quæ ad infantes & pueros pertinent
 consulti sint, homines simpliciorém do-
 ctrinam tradentes, & pueros offerentes
 increpant. Id enimvero perspicue intel-
 liges, si ad hæc animum adverteris: *Videte*
enim vocationem vestram, fratres, quia non
multi sapientes secundum carnem, non multi
potentes, non multi nobiles: Sed quæ stulta
sunt mundi elegit Deus, & ea quæ non sunt,
ut ea quæ sunt, destrueret. Eorum igitur
 qui Ecclesiastica præcepta & doctrinam
 tradere se profitentur, quempiam aspi-
 ciat aliquis, stulta mundi, & contempta, &
 ignobilia, & pueros propterea nomi-
 ne afficienda offerentem; & aspiciens
 increpet eum, quasi temere agentem, cum
 tanto Sospitatori & magistro infantes &
 pueros offert: ac vide annón quæ tracta-
 mus referre par sit ad res ejusmodi, eorum
 quidem qui pueros offerunt, ut manus
 ipsis imponat Iesus, & oret; Discipulo-
 rum vero qui ipsos increpant: magister
 autem, & Servator, & Dominus his dicat,
 qui propter pueros Iesu oblatos objurga-
 tionem adhibent: *Sinite parvulos, & nolite*
eos prohibere ad me venire; deinde vero Dis-
 cipulos adhortans ad obsequendum pue-
 rorum commodis, ut quavis viri essent, ad
 pueros lucrificandos pueris pueri fierent,
 dicat Servator: *Talium est enim regnũ caelorum;*
 nam & ipse *Quum in forma Dei esset, non rapi-*
nam arbitratus esse se æqualem Deo, factus est
puer, adeo ut de illo Magis ab Herode di-
ctum sit: Ite & interrogate diligenter de
puero, & à Matthæo: Stella quam viderant
in Oriente, antecedebat eos, usque dum ve-
nians staret supra ubi erat puer; & paulo post,
Intrantes, inquit, domum, viderunt puerum
cum Maria matre ejus. Quin & Angelus à
Iosepho visus, tantum nostrum Servato-
rem puerum appellavit dicens: Surge &
accipe matrem & puerum ejus, & fuge in
Egyptum. Rursum vero mortuo Herode
Angelus Domini in Ægypto iterum in
somnis Iosepho apparet dicens; Surge &
accipe puerum & matrem ejus. Et profecto

μαζαρι παιδιων, λογον υχνητας γαλακτικωτα,
 ποτιζοντες τους γαλακτος χηζοντες, σεσεφι-
 εροντες τας ιησου βρεφην & παιδια. & γδ διωκω
 λογικωτεροι της τωτων καταστασις πιδαι, ως
 ο δωαμφορος λεζην ελλησι π & βαρβαροις,
 θεους τε & αδοτοις οφειλιτες ειμι. τωτων δ
 σεσεφροντων τας ιησου βρεφην & παιδια λογι-
 κωτεροι νομιζοντες ειν. ην διδασκωνται, &
 αλφ. τε το μαθηται χηρηματιζοντες ιησου, &
 μαθηται & σεφ ην βρεφων & ην παιδιων, &
 ημωσι τωις επλυτερον διδασκωνι & παιδια
 σεσεφρονται. & φως δι ο βιοδωτη κησις, &
 εισας & βλεπει γδ την κηση υμων, αδειλ-
 φοι, οπ & πολλοι σοφοι & Γρηκ, & πολλοι διωκα-
 ποι, & πολλοι θρησκευ. Δλλα & μαθη τε κω-
 μου εζελεξατο ο θεος, & εα μη οντα, ινα τα
 οντα καταργηση. βλαπτει τις διω πια ην
 & παρηγορηθων κατηρηση οικηροισαρηνη & δι-
 δασκαλιας, σεσεφροντα & μαθη τε κωσις,
 & η & δευδενωμωα, & η αθηνη, & αλφ. τε
 & λεητισομωα αδ & παιδια, & βλεπει
 & βλεπει, ως ακριτως ποιουν, τας σεσε-
 φροντα τληκωτη σωτηει & διδασκαλα βρεφην &
 παιδια. & σεσεφρος η μη αρμωζει αιαφι-
 ρειν & νω δεηαζωμωα & ην & βιοωτα, ην
 & σεσεφροντων παιδια, ινα & σεσεφροντα α-
 τωις & τωη ιησου, & ην σεσεφροντα, ην ο μα-
 ηηηη & βλεπει των αδωις. ειπωι δ αδ σεσε τους
 & βλεπει των & ην παιδιωις σεσεφροντα τας
 ιησου διδασκαλος, & σωτηρ, & κωσις. αριτα
 & παιδια, & μη κωλιετα αδ & ελθων σεσε
 με. ειτα σεσεφροντα τους μαθηταις οντας ειδωις
 συγκωταβαρην τη ωφελεια ην παιδιων, οπως
 ηλωνται τωις παιδιωις παιδια, ινα & παιδια
 κερδησων, λεζην ο σωτηρ τε. ην γδ βιοωτων
 & ην η βασιλεια ην ηρανων. & ην γδ αδωις ερ
 μαρφη θεου & σωαρχων, & ην αρπαγωι ην
 σάμφορος το ειν. ισα θεου, γεζην παιδιων, οπ
 λελεζην τωις μαθηταις & ην ηρωδωι σεσε α-
 τωις. πορβυθοντες ακριτως δεησασα σεσε τε
 παιδια, & & τωις μαθηταις. οπ ο απρ ον
 ειδον εν τη δωαπολη, σεσεφροντα αδωις, ειως &
 ελθων ειαθη η εν & παιδιων, & ην μετ ελθωι,
 ελθοντες, φησι, εις την οικηλω, ειδον ο παιδιων
 & ην μαρια της μητερος αυτη. & ην ο φωνησι ο τας
 ιωσηφ ανηγησ, παιδιων οικηλωσι τ τακωτη
 ημωι & τωις ειπων. η ηρωδωι σεσεφροντα & παι-
 διων & ην μωιτεσα αυτη, & ην φωνη εις αρ-
 κωτων. & ην τε αδ πλω τωις τωις ηρωδωι ανηγησ κωις κατ οναρ φημεται τας ιωσηφ εν
 α γδ απρ λεζην. η ηρωδωι σεσεφροντα ο παιδιων, & ην μωιτεσα αυτη. & ην ιησου ειω & ματη

Rom. 1. 14

1. cor. 1. 26, 27, 28.

Matth. 10. 14

11 cor. 9. 21

Matth. 10. 14

Philipp. 2. 6

Matth. 2. 8, 9, 10.

Matth. 2. 19

Matth. 2. 20

1. cor. 1. 26, 27, 28.

1. cor. 9. 21

Matth. 2. 8, 9, 10.

Matth. 2. 19

Matth. 2. 20

Ἐπι ἀγαθὸν ποίησα; αὐτὸς γὰρ ἔφη, ὁ δὲ μάρκος, καὶ Λυκάς φασὶ τὸ σωτήρας εἰρηκέναι. τί με λέγεις ἀγαθὸν; ὁσέτις ἀγαθός, εἰ μὴ εἰς, ὁ θεός. ὡς δὲ πεπαιγμένοι, ἀγαθός, ὄνομα ἔπαι τῷ θεῷ, μὴ ἀπ' ἄλλου ἔσθαι καὶ εἰς εἶπερον πῖνος. καὶ γὰρ ἡ ἀγαθός ὁ θεός, ὡς τῆ λέγεις ἢ ἀγαθὸς αἰθερῶν, ὅτι τῷ ἀγαθῷ προσάγαρ ἀρῶν τῷ ἀγαθῷ καὶ ὁ σωτὴρ δὲ, ὡς ἔστιν εἰκὼν τῷ θεῷ τῷ ἀσχετιῶ, ἢ πῶς καὶ τῷ ἀγαθῷ ἑαυτὸ εἰκὼν. καὶ πῶς τὸ τῷ ἕσθαι ἀσχετῶν εἰς ἑαυτὸν ἐπετῶν, ἢ ἀγαθὸν, φωνῆ, ἀπὸ συμπενομένου ἔχει τὸ εἶδος αὐτῷ λαοῦ μῦθος. εἰπερ ὡς με πῶς; τὸ πατρῶ εἰκὼν ἔστιν ἀγαθῷ πῶς, ὡς δὲ πῶς τῷ ἑαυτῷ, ὁ πῶς ἢ

* c. l. πῶς πατρῶ ἀγαθῷ * εἰς αἶθεν. ἢ καὶ μῦθον ἔχει περὶ ἀγαθῶν ἀσχετῶν ἰδίῳ ἔπαι ἀγαθῷ πῶς θεοῦ πῶς τὸ σωτήρας ἑνῶ εἰκὼν πῶς ἀγαθῷ πῶς αὐτῷ, ἢ πῶς ἔπαι τῷ σωτῆρος πῶς ἀγαθῷ ἢ ἀσχετῶν, * x. πατρῶ ἀγαθῷ ἑρρον, καὶ ἀγαθῷ δὲ δὲρον. * π. λέγειν * c. l. πῶς ἀγαθῷ ἢ πῶς ἀσχετῶν ἢ πῶς ἀσχετῶν ἢ πῶς ἀσχετῶν ἢ πῶς ἀσχετῶν ἢ πῶς ἀσχετῶν ἢ πῶς ἀσχετῶν

A Servatorem his verbis, *Quid boni faciam?* Marcus autem & Lucas Servatorem dixisse referunt: *Quid me dicit bonum? nemo bonus, nisi unus Deus;* adeo ut vocabulum illud, *Bonus*, Deo attributum, alij præterea nulli attribuendum sit: nec enim quatenus bonus est Deus, ea tenus dici queat *Homo bonus*, de bono thesaurō proferens bonum. Et Servator quidem quemadmodum est imago Dei invisibilis, ita & imago bonitatis illius est; alia est autem vocis hujus, *bonum*, significatio, cum inferiori cuius applicatur: si modo respectu Patris, imago est bonitatis ipsius, & eam habet erga reliqua omnia rationem, quam bonitas Patris erga ipsum: vel etiam proportionem quandam affinem magis & propinquam inter bonitatem Dei, respectu Filij, qui bonitatis ipsius imago est, observare licet, quam Servatoris respectu hominis boni, vel boni operis, vel arboris bonæ: plus etenim inferioribus bonis Servator præstat, quatenus imago est bonitatis Dei ipsius, quam Deus, qui bonus est, Servatori qui dixit: *Pater qui misit me, major me est*, qui & aliorum ratione est bonitatis Dei imago. Fortasse vero cum eorum significatione quæ dicta sunt super eo: *Quid boni faciam?* (ea autem dicta sunt: *Quid me interrogas de bono? unus est bonus*), connexionem habet illud: *Quum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, debetis dicere; Servi inutiles sumus, quod debuimus facere, fecimus.* Nam si quæcunque in mandatis habuerimus à nobis gesta fuerint, ne sic quidem, juxta loci hujus significationem, boni quicquam fecerimus; nam si bona essent quæ facimus, minime post morem mandatis gestum, dicendum id esse scriberetur: *Servi inutiles sumus.* At ea bona esse per abusionem dicere licet, perinde ac illud: *Dirverte à malo, & fac bonum.* Ego vero existimo cum qui id facessit quod hoc loco mandatum est: *Dirverte à malo, & fac bonum*, ratione quidem eorum quæ à reliquis hominibus aguntur, bonum facere; at respectu veri boni, quemadmodum *Non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens*, cum humana omnis justitia, justitia non esse deprehendatur, postquam justitia Dei in conspectu fuerit; ita coram bono Deo bonum nequaquam appellatum iri, qui cum inferioribus comparatus boni nomen meruisset. Ac dicat fortasse aliquis cognoscentem Servatorem interrogantis affectionem & voluntatem, quæ multum aberrat ut bonum omne in hominis potestate positum præfaret, interroganti ei: *Quid boni faciam?* respondisse: *Quid me interro-*

Luc. 10. 28. Luc. 18. 19. Luc. 6. 45. Col. 3. 15. Sap. 7. 16. Luc. 14. 28. Luc. 17. 10. Psal. 142. 2.

qui in vitam ingredi cogitat. Quemadmodum enim neque adulter, neque homicida in vitam intrabunt, ita neque qui furti se alligat. Cujus quidem criminis rei sunt eorum quamplurimi, qui Christi fidem dicuntur amplexi, cum in vita negotijs, in fidei suae commissis pecunijs, in medijs quas exercent apprehendantur. Nec fur tantummodo, verum & ipsius in furto particeps ac socius in vitam non ingredietur; scriptum quippe est in Isaia: *Socij furum omnes diligunt munera*: in Psalmo autem quadragesimo nono: *Enarrare iustitias Dei, & assumere testamentum ejus per os suum prohibetur, qui his verbis arguitur: si videbas furem, curres cum eo, & ut dictum est ante illud: Cum adulteris portionem tuam ponebas; nec furem cum, neque adulteris portionem suam ponentem. Nec vero falsum testimonium dicere debet qui in vitam ingressurus est; & à vita quoque rejicitur qui mandatum illud non faceffit: Honora patrem & matrem. At ijs fortasse parere mandatis, haud multum ardua res est. Verum praeceptum illud perficere: Diliges proximum tuum sicut teipsum, operosa res est, ut pote major, & ijs vitior qui priorum ope vita sunt compotes. Quoniam autem ex ipsius Apostoli sententia, mandata haec: Non occides, Non machaberis, Non furum facies, & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo insaurantur, Diliges proximum tuum sicut teipsum; perfectus autem ille est qui omne mandatum servavit, is profecto perfectus est, qui illud praestitit: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quod si perfectus ille est, quae fuerit aliquis, quomodo dicente adolescente: Omnia haec custodivi à juventute mea: quid adhuc mihi desit? quasi perfectus non fuerit, qui hac omnia fecit, & quasi haec omnia ab illo facta fuisse concedens Servator responderit: Si vis perfectus esse, vade, vende quae habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo, & veni, sequere me. Vide igitur an propositam quaestionem vno modo ita solvere queamus, in dubium revocari posse annon verba haec: Diliges proximum tuum sicut teipsum, quasi non à Servatore hic usurpata, sed ab aliquo subtilitatis verborum imperito addita fuerint. Earundem vero rerum apud Marcum & Lucam expositio majorem nos in suspitionem vocabit hic intrusa illa fuisse: Diliges proximum tuum sicut teipsum, cum neuter eorum mandatis à lesu hoc loco propositis addiderit: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et sane qui hoc mandatum: Diliges proximum tuum sicut teipsum, intempe-*

Isaie 1.38.
Psal. 49.16.
18.

Rom. 13. 9

Matth. 19.
20.

Α από μοιχείας, καὶ φόνου, καὶ πάσης κλοπῆς. ὡς ἔδ μοιχὸς ἢ φονεὺς οὐκ εἰσέλθουσιν εἰς τὴν ζωὴν, ἕτις οὐδὲ ὁ κλέπτης. τῆ ἰσαστῆ ὃ ἀμάρτια πολλοὶ τῶ λεγομένων πιστεύουσιν ὡς ἔστιν ἡμοχρῆ εἶσιν, ἔλεγχόμενοι ἐν τῷ πνευματικῷ τῷ βίῳ, καὶ οἱ πιστεύουσιν χρηματικῶς, καὶ τῷ μέσῳ τῆ γνῶσεως ἄς ἐργάζονται, ὡς ἡ κατὰ κλοπῆς. ἢ μόνος ὃ ὁ κλέπτης οὐκ εἰσέλθουσιν εἰς τὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ ὁ κοινωνὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ συνεργὸς αὐτοῦ. ἐν τῷ τῷ ἰσαστῆ γέγραπται. κληνοὶ κλοπῆς ἀγαπήσαντες δόξα. ἐν τῷ μὲν ἡαλιῶ καλοῦται ἀγαπῶντα τὸ δικαιοσύνην τῷ θεῷ, καὶ αὐτὰς μακαρίων ἐπὶ χηλῶν ἐαυτῶν τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ, ὃ ἔλεγχόμενος ἐν τῷ εἰδωρεῖς κλοπῆν, αὐτοῦ περὶ αὐτοῦ, ἢ ὡς αὐτὸν αὐτοῦ εἶρηται τῷ. μὲν μοιχῶν τὴν μερίδα σὺ ἐπίδοις, καὶ ἡ κλοπῆν, ὡς μοιχῶν εἶπα τῷ τοιοῦτον, ἀλλὰ συνεργὸς μὲ κλοπῆν, μὲ μοιχῶν ὃ πῶτα ἐαυτῶν τὴν μερίδα. τῷ ὃ ἐλθουσὶν εἰς τὴν ζωὴν οὐδὲ ἡυδομήντην δι. ἐκδοῦνται δὲ τῶ ζωῆς καὶ ὁ μὲ πληρῶν τὴν λεγομένην ἐπιτολήν. τίμα τῷ πατὴρα καὶ τῷ μητέρῃ. ἀλλὰ τίς τὸν μὲν ἴσως κλοπῆν τῶ ἐπιτολῶν ὃ πῶν γαλιθαῖον. ἔργον δὲ ἴσως ὡς μείζον, ἢ χρησιμὸν τῶς ἀγαθῶν τῶ πνευματικῶν. ἀγαπῶντα εἰς αὐτὸν, ὃ ἀγαπήσεις τῷ πλησίον σου ὡς ἐαυτὸν, πληρῶσαι ἐπὶ τῷ καὶ τῷ δόξῳ τῶ ἢ φονεῖς, ἢ μοιχῶν, ἢ κλέφτης, καὶ εἰ τις ἐπέα ἐπιτολῶν, ἐὰν τῶ δόξῳ τῶ πῶ κεφαλαῖον, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τῷ πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, τέλειος ὃ ὁ πῶσθρ τελειώσας ἐπιτολῶν, ἀγαπῶντα τέλειος ἀπὸ τῶ πληρῶσαι τὴν ἀγαπήσεις τῷ πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, ἐπιτολῶν. εἰ δὲ πῶ λυος ἦσθρ, ζητήσας τις ἀπὸ τῶ νεμεσίου εἰ πάντο. τῶτα πῶτα ἐφραζάμην ἐκ νεότητος μου, τί ἐπὶ ἰσραὴλ ἀπέκριντο ὁ ἴσθρ, ὡς μὲ τελείος ὄντος τῶ τῶτα πῶτα πεποιμένος, ἢ ὡς συλαζαπθῆμενος ὃ τῶτα πῶτα ἐπίνοια, πῶ εἰ δὲ λεις τέλειος ἐπὶ ὅπαγα, πάλιστον σου τῶ ἰσθρ, καὶ δὲς πιαχῶς, ἢ ἔχεις ἴσθρ ἐν ἰσραὴλ. ἢ δὲσ ἀκούθη μοι. ἀεζες εἶν εἰ δυνάμια πῶς τὴν πνευματικῶν ζητήσιν καὶ εἶνα μὲ εἶπον ἦτος ἀπῶρτῆς, ἐπὶ μῶπτε τῶ ἀγαπήσεις τῷ πλησίον σου ὡς ἐαυτὸν, ἡσποισιάς δυνάμια, ὡς ἔχ τῶ τῶ ἴσθρ ἐπὶ πῶν πῶν λῆφθῆν, ἀλλὰ ἡσπο πῶς τὴν ἀκρίβειαν μὲ νοῦσθμτος τῶ λεγομένων, πνευματικῶν. σῶσθρ ἰσθρ δὲ τῶ ἡσποισίαν τῶ πνευματικῶν ἐπὶ τῶ πῶ. ἀγαπήσεις τῷ πλησίον σου ὡς ἐαυτὸν, ἢ τῶ οἰμαίων πῶ τῶ μῶκα, ἢ τῶ λυκα ἔκδοις, ὡν ἴσθρ πῶς πνευματικῶν τῶ τῶ ἴσθρ τῶ πῶ

Vide huc

C. R. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Aci qui id se preceptum seruasse profitebatur. *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, dicitur fuisse Iesum inquit. *Unum tibi deficit*, vel, *Adhuc unum tibi desit*, si res eadem diversis verbis a tribus tradita fuisset; cum præsertim iuxta Apostolum: *Non occides*, & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo infraueretur, *Diliges proximum tuum*, sicut teipsum. Sed quandoquidem iuxta Marcum, diuitem hunc qui dixerat: *Hæc omnia obseruaui*: a iuuentute mea, intuitus Iesus dilexit eum, seruata ab illo fuisse mandata fateri uisus est, quæ à se seruata esse fuerat professus. Hujus enim mentem attente inspiciens, hominem uidit qui bona conscientia fretus se proposita mandata seruasse palam jaçtabat: at si præter reliqua mandata, id etiam additum non fuisset, *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, præcipuum ac præstantissimum mandatum Marcus & Lucas prætermisissent. Nisi quis fortasse dicat similia quidem esse quæ scripta sunt, at non ad eundem referri. Verum quomodo homini se præter reliqua illud etiam seruasse mandatum profitenti: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, quasi minime perfectio dixisset Iesus: *si uis perfectus esse*, uade, uende quæ habes, & da pauperibus, & cætera: Et sane nisi in alijs exemplaribus quam plurimis discrimina occurrerent, adeo ut non uniuersa quæ extant apud Matthæum, ac reliqua itidem Evangelia sibi inuicem congruant, impius profecto uideretur qui mandatum illud: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, à Seruatore erga diuitem minime allegatum, hic fuisse insertum suspicaretur. Nunc autem siue propter scriptorum quorundam indiligentiam, siue propter nefariam aliquorum Scripturas emendantium audaciam, seu propter eos qui dum emendant, pro arbitrio addunt, vel detrahunt, magna enim uero exemplarum existit differentia. Profecto discrepantiæ, quæ in Veteris Testamenti exemplaribus occurrunt, Deo annuente, remedium adhibere potuimus; reliquis editionibus uis, ut ex ijs iudicium faceremus: nam quæ apud Interpretes LXX. propter exemplarium uarietatem dubia erant, è reliquis editionibus affirmatione facta, perpetuum cum illis consensum retinuimus; & nonnulla quidem in Ebræo non extantia obelo confiximus, cum ea penitus rejicere minime fuerimus ausi; aliqua uero cum assericis addidimus, ut perspicuum sit ea nos è reliquis Editionibus Ebræo consonantibus addidisse, cum in LXX. Interpretibus minime reperirentur, & ut ea missa faciant,

Vide Not.

C. R. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

cui libitum erit; quem autem offendit il-
 lud, de eo admittendo, necne, pro arbi-
 trio statuat. At qui mandat hocce: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, hic mi-
 nime fuisse infernum, sed post priora man-
 data tunc à Domino revera pronuntia-
 rum fuisse contendet, Servatorem no-
 strum inquiet divitem hunc leniter, &
 nullius interposita opera increpare volen-
 tem, propterea quod mandat hoc: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, à se ser-
 vatum fuisse dicens, verax non fuisset, id
 ei dixisse: *si vis perfectus esse, vende, ven-
 de quæ habes, & da pauperibus*: eo sedenim
 pacto servasse te mandat hoc: *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, vere dixisse
 videberis. Quod si quis ad humanam infir-
 mitatem attendens, & ad difficultatem rei
 ejusmodi gerendæ perfectionis in Deo
 adipiscendæ gratia, verba quidem negli-
 gat, ad allegorias autem animum con-
 vertat, pudorem ei jactatæ quædam à
 Gentilibus historiæ injicit, in quibus fe-
 runt nonnulli, ob prædicatam apud
 Gentiles sapientiam id illud egisse, quod
 divi tunc à Servatore præcipitur. Crate-
 tem enim Thebanum ferunt, cum liberta-
 tis consequendæ causa parce & frugaliter
 vivendi rationem injisset, seseque beatum
 Græcis (vt quidem animo fingebat) &
 nullius indigentem rei præstare vellet, di-
 stractas omnes, ac dividendas facultates
 Thebanorum populo erogasse, cum
 simul id prædicasset: *Cratetem hodie Crates
 libertate donat*. Quod si propter gentilem
 sapientiam, & dogmata humanam ani-
 mam trucidantia, rem ejusmodi aliquis
 designavit; quanto magis id facere potest
 qui in comparanda perfectione studium
 suum ac operam ponit? Sin divina Scri-
 pturæ vires id nostras haudquaquam supe-
 rare docenti fidem aliquis adhibere vult,
 audiat quæ in Actis Apostolorum à Luca
 de ijs commemorantur, quos Apostoli ad
 amplectendam fidem, & vitam perfectam,
 & documentis Iesu consonam instituen-
 dam autoritate sua & virtute compelle-
 bant: sic autem se habent illa: *Omnes etiam
 qui crediderant pariter, habebant omnia com-
 munita, & cætera, vsque ad id, Collaudan-
 tes Deum, & habentes gratiam ad omnem ple-
 bem*. Et rursus paulo post in eodem libro
 scriptum est, *Multitudinis credentium fuisse
 cor & animam unam*, & reliqua, ad hæc
 vsque: *Attulit pretium, & posuit ante Apo-
 stolos*. His deinceps Anania & Sapphira
 historia subnectitur, qui possessionem qui-
 dem suam venderant; nec pretium
 totum, sed portionem ipsius duntaxat
 ante pedes Apostolorum deposuerant; &
 ideo pro peccato id fuerant perpeffi,

Ασαν συμφώνως τῶν ἐβραίων ὡσεὶ ἐπὶ κείνους
 καὶ ὁ μὲν βυζύλιος πρὸς αὐτοὺς ἀπερὶ τῆς
 ἀπεί τοῦ τοῦτον, ὁ βόλεται ἀπὸ τῆς ἀναδύσεως
 ἕσταν, ἢ μὴ, ποιῆση· ὁ τοῖνυο ἄλλω μὴ πρὸς
 ῥίφῃται ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀγαπήσει τὴν πλησίον σε ὡς
 σεαυτὸν, ἐντολήν, ἀλλ' ἀληθῶς ἄπο τῆς κυ-
 ρείας μὲν τῆς σωτέρας εἰρηοδαί πῆσι, ἐρεὶ ἐπὶ
 ἡρέμα καὶ ἀμέσως ἐλέγξαι βυζύλιος ὁ ἑστὴρ
 ἡμῶν τὴν πλησίον ἐκείνον, ὡς οἷα ἀληθῶς ὄντα
 ἐν τῶν εἰρηκίαι καὶ τὴν ἀγαπήσει τὴν πλησίον
 σε ὡς σεαυτὸν, ἐντολήν τετρακίαια, ἐστὶ ἀπὸ
 τὸ· εἰ δόλεις τέλειος ἐστὶ, ὕπαρχε, πάλσιον σε
 τῶ ἑσάρχοντα, καὶ εὖς ἀπὸ αὐτοῦ. ἕως γὰρ
 φωνήση ἀληθῶς ὡσεὶ τῶ ἀγαπήσει τὴν πλησίον
 σε ὡς σεαυτὸν, ἐντολήν τετρακίαια· ἐὰν δὲ πῆσι τῆ
 αἰδεσπῆτι ἐνοράν ἀδυσία, καὶ τῶ δυνάμεις
 αἰ πνα ὁ τοῦτον ἑσάρχον τῆς ἐν εὖς τελειότητος
 ποιῆσαι, καταφραγῆ μὲ τῆς λέξεως, τερψιπαι
 ἢ ἐπ' ἀλλοτριείας, δυσἀπηήσιται πῆσι καὶ
 ἑλλητικῶν ἰσοεῖαν, ἐν οἷς ἀπὸ τῆς πρὸ ἑλλησι-
 φίας ἰσοεῖται τῆς τῆς ὁ ἐν ἑαυτῷ τῶ πῆσι αἰ
 ἄπο τῶ σωτέρας εἰρηκίαιον πεπαικίαια κερ-
 τῆτα γδ τὴ ἑσβαῖον ἐλομῶσι δὲ ἐλθῶσι καὶ
 πρὸς ἀδειγμα βυζυλίου βίβ, καὶ ὡς ἕστ μνη-
 εἰον ἐαυτὸν ὡσεὶ τῆς βυζυλίου τῆς ἑλλησι-
 μνηδῆος χηζῶσαι, φασὶν ἀποδύμῶσι πῆσι
 τὴν ἰσῖαι τῶ ἑσβαῖον δῆμα δεδωρῶσαι, μὲν
 τῶ εἰρηκίαια, ἐπὶ σημεῖοι κέρτις κέρτις ἐλθῶ-
 διεσι· εἰσὶν ἢ δὲ ἑλλητικῶν σοφίας, καὶ ὄγματα
 ἐλόντα τὴν ψυχὴν αἰδεσπῆσι ὁ τοῦτον πῆσι
 ποίηκε, πῶς ὕχ μῆλλον διωατὸν ὁ τοῦτον
 ὡσεὶ τῆς πνα μῆσῶσι ἐαυτῶ τὴν τελειότητα·
 εἰ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς διείας γραφῆς πῆσι πῆσι βύ-
 λῆσι ἀπὸ τῶ ὡσεὶ ὡσεὶ διωατὸν ἐπὶ ὁ τοῦτον· ἢ τῆς
 πῆσι, ἀκῶσι τῶ πρὸ ἰσοεῖαν ἄπο τῶ λῆσι ἐν
 τῆς πῆσι ἀποδόλων ὡσεὶ τῆς πῆσι πῆσι
 πῆσι πῆσι ἄπο τῆς ἐν τοῖς ἀποδόλοις διωάμεις
 πῆσι πῆσι, καὶ βυζυῖ τῆς πῆσι τῆ ἰσοδόλοι·
 ἢ τῆς εἰ ἕχ τῶ ῥῆσι· πῆσι τῆ οἰ πῆσι πῆσι
 πῆσι πῆσι ὁ αἰσ, εἰσὶν ἢ πῆσι κοῖα, καὶ ὡσεὶ
 ἕως τῶ αἰσῶσι τῆ πῆσι, καὶ ἕως τῆς πῆσι
 ὄλον τῆ λαόν· καὶ μῆσι ὄλον πάλιν ἐπὶ αὐτῆ
 γέγραπῆσι βίβλαι, ἐπὶ τῶ πληθῆς τῆ πῆσι ἀν-
 ποι ἦν καρδία καὶ ψυχὴ μία, καὶ ὡσεὶ ἕως
 τῶ ἕως τῶ ὡσεὶ, καὶ ὡσεὶ τῶ ἀπο-
 ὄλον· ἕως ὡσεὶ τῆς πῆσι τῶ ἀπὸ τῶ ἀπο-
 νῆσι καὶ τῆς ἀπῆσι, ἀποδόλων μὲ κέρτις
 ἐαυτῶ, νοσπῶσι μῆσι δὲ ἀπὸ τῆς πῆσι, ἐπὶ
 ὄλον, ἀλλὰ μέσος ἀποδόλων ὡσεὶ τῶ πῆσι
 ἀποδόλων ποῖ, καὶ ἀπὸ τῶ πῆσι μῆσι πῆσι

Act. 2.44.

Act. 5. 37.

ὅτι ἂν εἴεν πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ, ἀλλὰ οὐκ ἔσονται πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ, ὅτι ἂν εἴεν πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ, ἀλλὰ οὐκ ἔσονται πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ...

Vide Not. ἢ ὄλιγα ἑσονται ἕως αὐτῶν, πέντε μὲν ἐν τοῖς Ὀμαρκίοις ὡς οἱ κείνοι, πλὴν οὐκ ἐν τοῖς πτωχοῦσι; ἔπος δὲ ὁ αἰὲν παλαιὸς ὡς οἱ πτωχοὶ ἄντι πλὴν πτωχῶν, ἡσυχία τῶν τελείων ἡσυχία, πτωχῶν τῶν τελείων ἡσυχία, ἀλλὰ οὐκ ἔσονται πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ, ἀλλὰ οὐκ ἔσονται πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ...

c. R. 812 πτωχῶν τῶν τελείων ἡσυχία, ἀλλὰ οὐκ ἔσονται πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ, ἀλλὰ οὐκ ἔσονται πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ...

ἢ ὄλιγα ἑσονται ἕως αὐτῶν, πέντε μὲν ἐν τοῖς Ὀμαρκίοις ὡς οἱ κείνοι, πλὴν οὐκ ἐν τοῖς πτωχοῦσι; ἔπος δὲ ὁ αἰὲν παλαιὸς ὡς οἱ πτωχοὶ ἄντι πλὴν πτωχῶν, ἡσυχία τῶν τελείων ἡσυχία, πτωχῶν τῶν τελείων ἡσυχία, ἀλλὰ οὐκ ἔσονται πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ, ἀλλὰ οὐκ ἔσονται πτωχοὶ ὡς οἱ πτωχοὶ...

fortasse similes sunt aliqui, vel paulo ijs certe inferiores; rebus egentes corporalibus, sicut illi, spiritualibus vero abundantes? Qui ergo sermonibus Iesu adductus, ut perfectus evadat, divitijs egestatem permutat, is confestim adjuvabitur, haud secus ac Christi Apostoli, ut sapiens in Christo, & fortis, & prudens, & omni affectu vacuus efficiatur. At qui ejusmodi explicationem tuendi hujus loci gratia proferet, minime necessarium esse dicet, ut ipso die quo quis bona sua vendidit, & pauperibus distribuit, id contingere nobis animo fingamus, sed ab illo fortasse die hunc ad ea deducere divina cura incipiet; laudabilem illam ab affectibus immunitatem dico, & omnigenam virtutem: deinde vero tanquam Isaac proficiens & crescens, propter collatum ipsi à Deo in Christo adjumentum, major erit, donec in omni virtute incrementum capiens, crasa ex ipsius anima omni nequitia, valde valde magnus existat. Nec vero qui expositionem hanc tradiderit, dicere cogetur hominem alioqui peccatis deditum eo ipso perfectum evadere. Alter autem in fide fortasse non constans, sensus reconditos penetrandi studio, forsitan etiam cogitationum Deo dignarum sublimitate super his locis quasita ab eo & reperta, relicta litera ad tropologiam ascendet, & dicet bona vniusejusque ea esse quae illum post excessum consequuntur; adeo ut justis bonis affluant facultatibus, contrarijs vero improbi. Hic ergo divitem multa possidentem bona typum ejus esse dicet qui nequitijs multis abundat; inter quas divitiarum amor, gloriae cupiditas, & res aliae terrena bonis vituperabilibus animam ipsius replentes censeri possunt. Quoniam ergo qui ea ratione dives est, & pravitatibus quibusdam alienus esse potest, velut ab adulterio, & homicidio, & furto, & falsi testimonij dictione, & cum honore aliquo erga parentes officio perfungi, tum & in proximos humanus esse, verumtamen non perfectus; ejusmodi homini per symbola praecipit Servator ut nefaria haec bona dividat, & quasi tradat potestatibus ea operantibus, omnium egenis bonorum, propterea que minas non sustinentibus, juxta id quod scriptum est: Qui autem pauper est, increpationem non sustinet. Hanc porro explicationem valde coactam visum iri ac violentam certo scio, quae propositam quidem de perfectione questionem non infcite solvat; non autem nequitiam deponere, & quae à nequitia proveniunt facultates vendere, & pau-

Φερειν τ' πλοτον αγαθον εστι, η την κατα δδ-
 ξαν. Διλλα και μαλλον δεδμερο, ετα αγαπα-
 μην τω επιθυμια, τυχειν η και Φαυλοσ επι-
 θυμιων, η απαλαγηται της επιθυμιας. η
 μηλλον μη αειποσιν οις Φαιτα ελμδα Φοβεροσ,
 ησφ αποδιδου τ' εχθροσ εφ' οβρα τω θεου φε-
 βοσ. Διλλ' οσδε αρσενος πεσ εις ηλκα κωδε-
 στικασ, οσδε απη καταρησασ τα τω νικησ,
 διλλα νεασιχοσ ο τ' λογον ακεσοσ, η απηλτων
 λυσομφοσ. Γωσποσ γδ ην την φηγην, εδσ και
 καταλιπων τ' ησουα απηλθον. επι λογον γαρ
 ειρηκα τα απηλθε, και, απηλθε λυσομφοσ,
 λυπη την τω χροσασ, την βασιαν κρηραλο-
 μφην. τισ γδ αγαπων ο ερηγεσασ, η ο λυ-
 πωσασ, εχον κηματα πολλα ασφ ηραπα,
 εδσ απηλθε λυσομφοσ, και οσα απο κηκασ ην
 κηρακωτα της φηγησ αυτη. ει μφην επι της
 ισοεασ μφοισ, κητα πνα ησφ αποδεμερων
 διηγησιν, εδσ ημισιασ βιερισ αι επαμνητον, και
 εδσ ημισιασ φικτων τ' νεασιχοσ τωσιν. η μ
 γδ ορε εμειγρωσιν, οσδε ερονδισιν, οσδε εκλι-
 ναι, οσδε εφ' οδωδωδωρησιν, διλλ' και ηδω νεα-
 σισχοσ αν ημιμοσ τ' παπρεα και την μητερα, και
 ελυθησιν επι τωσ την πλοσιτητα ασποδμηφοισ
 λογοισ τω ησου, και επαρηγημφοισ αυτην, ει
 δοποδοτω τα ασαρηστοα, αυτην π ην εν αυτω.
 η δε απηλθον απο τω ησου λυσομφοσ εδσ τα
 κηματα, διοσ αυτον χρισην, οπ αυτ' εκειαν
 εδμεν ηχαισ θησαυρον εν ηραφω, και ακολουθων
 τα ησουα κατ' ηγην βασην εδω θεου, λυκ ησ εν
 απηλθοντοσ δε αυτη, επη ο ησουσ τωσ μεθω-
 τησ αυτωσ, αμην λεγοσ ημιν, οπ δυσκολωσ πλο-
 σιοσ εισελθουσι εις την βασιλειαν ησφ εραων.
 εφ' ο ασρατηρητοσ εσ τω σπηθεσ ακεβη λο-
 γον τ' ακαγακαμφορον. οσδε επη μ γδ οπ αλε-
 σιοσ ορε εισελθουσ εις την βασιλειαν ησφ εραων,
 επησφ ει ο πλοσθην ειρηκει, δοσ κηκεχει δω τ'
 πλοσθην απο της ησφ εραων βασιλειασ. Φωσι δε
 οπ πλοσθησ δυσκολωσ εισελθουσι. ο χαλεπον
 μ περσ θηρηασ τω πλοσθησ κησασ, η μιν
 αδωματοσ, οσφ επι μ τω ρητω αυθον λογον
 ηχο φασηται, διωαμφορων πλοσιων μεθωσ
 λασ απητηασ τωσ πασοσ, και τωσ αμφοτηασ, και
 μη παντα ασφ αυτην αλθουσ ει δε εσποδογη-
 μοσ πλοσθησ ασρακαμφοροσ, ζητησισ πωσ
 κησ δυσκολωσ εισελθουσι εις την βασιλειαν ησφ
 εραων. πωσ δε δυσκολωσ εισελθουσ τω πλοσθησ
 ησφ εραων. η πλοσθησ εισελθουσ εις την βασιλειαν ησφ
 εραων. ει η ασρακαμφοροσ ο μ πλοσθησ ασρακαμφοροσ

A divitias & terrenam hanc gloriam bonum
 quid esse; sed & rerum quas temere con-
 cupiscimus, compotes fieri malumus, quo-
 niam concupiscentiam ipsam amamus,
 quam illa liberari; & in res à nobis pro-
 formidandis habitas minime incidere, quã
 timorem timori Dei adversum deponere.
 Non vero homo aliquis provectus jam ac
 confirmatus ætatis introductus est, nec vir
 qui puerilia abolevisset; sed adolescens,
 qui audito sermone tristis abiit; talis quip-
 pe animo erat, & propterea relicto Iesu
 abiit. Nam quali vituperationis causa di-
 cum est: Abijt, & Abijt tristis, seculi
 nempe tristitia, quæ mortem operatur. Qua-
 lis enim ille est iracundiam amans, & tri-
 stitiam, multas habens facultates quas
 amabat, unde tristis abiit, & quæcunque
 ex nequitia profecta animum ipsius inva-
 serant? Quod si juxta expositionem ali-
 quam ex ijs quas supra tradidimus, histo-
 riam sequi velis, partim laude, partim vi-
 tuperatione dignum adolescentem hunc
 esse comperies; quatenus enim mœchatus
 non est, nec occidit, neque furatus est, ne-
 que falsum dixit testimonium, sed cum jam
 foret adolescens patri & matri honorem
 detulit, & tristitia affectus est propter ser-
 mones Iesu perfectionis præcepta traden-
 tes, eamque si bona venderet pollicentes,
 bonum aliquid in illo fuit; quatenus au-
 tem divitiarum causa tristis à Iesu abiit,
 cum latari potius debuisset, quod the-
 saurum in cælo pro illis foret habiturus, &
 Iesum sequens Filij Dei vestigijs insistere,
 reprehensionem meruit. Cum vero abijs-
 set ille, Iesus dixit Discipulis suis, Amen di-
 co vobis quia dives difficile intrabit in regnum
 cælorum. Vbi observanda est ut pote accu-
 rata Servatoris oratio, quæ hic refertur:
 non enim dixit non intraturum divitem
 in regnum cælorum; quandoquidem si
 tale quid dixisset, à cælorum regno di-
 vitem profecto exclusisset; ait autem: Di-
 ves difficile intrabit: salutis quidem ade-
 ptionem diviti difficilem esse docens, at
 vires tamen illius non superare, quod ex
 ipso quidem contextu sequi videtur; cum
 non absque difficultate quidem affecti-
 bus & peccatis divites possint obfistere, ita
 ut non corripiantur penitus ab illis, &
 invadantur. Quod si dives tropologi-
 ce intellectus assumatur, quomodo
 etiam cum difficultate in regnum cælo-
 rum ingredi possit, disquires; divitem au-
 tem utrolibet modo intellectum non nisi
 difficulter intrare posse declarat Parabola
 his verbis: Facilius est camelum per foramen
 acus transire, quam divitem intrare in regnum
 cælorum. In qua parabola camelo dives

Vide Not. επαμνητον νεαμφορον εμαφαινη η ασρακαμφοροσ
 διηγησιν, η πλοσθησ εισελθουσ εις την βασιλειαν ησφ εραων. ει η ασρακαμφοροσ ο μ πλοσθησ ασρακαμφοροσ

comparatur, non solum propter animalis huius immunditiam, quemadmodum in Lege perhibetur, sed etiam quod univ-
 so corpore tortuosus sit. At caelorum re-
 gnum foramini acus assimilatur, vt angu-
 stam esse portam utrique diviti, & arcum
 regni caelorum aditum demonstrat. Ostendit autem fieri per sese minime posse
 vt camelus per foramen acus intret: cum autem omnia in potestate Dei sita
 sint, profecto & illud, ineffabili virtute
 improbi crassitiam attenuantis, vel aditus
 angustiam ipsi amplificantis. Quod autem
 foraminis & cameli exemplo vsus sit, vt
 ostenderet difficile quidem esse in caelo-
 rum regnum divitem intrare, at impossi-
 bile non esse, ex eo constat quod Discipu-
 lis dicentibus: *Quis ergo poterit salvus esse?*
 responsum sit: *Apud homines hoc impossi-
 bile est, apud Deum autem omnia possibilia sunt.*
 Fieri itaque potest vt camelus etiam per
 foramen acus transeat, at id in hominum
 potestate non est; ita & vt in regnum Dei
 dives ingrediatur. Quanam vero ratione
 res eiusmodi possibiles efficiat Deus, ipse
 noverit, ipsiusque Christus, & cui Filius
 ejus revelaverit. Qui ergo in sapientia &
 sermone excellit, super acu, ipsiusque fo-
 ramine pluribus commentari audebit; nos
 autem quomodo rem tantam explicabi-
 mus? quoniam sunt quaedam in Lege, quae
 sunt arte futoris acu indigentis, vt juxta
 sapientiam Dei opera artis edat quam am-
 plexus est. Quo ergo modo futoris opi-
 ficia, atque illa acus, eodem & ea intelli-
 gentur quae hic narrantur; quae nunc ex-
 ponere & illustrare vires fortasse nostras
 superat; & vt ea intellectu comprehendere-
 rem, longam fortasse & inopportuna di-
 gressionem continerent. Cum duo igitur
 proposita sint, camelum per foramen
 acus, & divitem in caeleste regnum intrare,
 facilius esse prius illud docet. Ac inter
 homines quidem alium camelum per fo-
 ramen acus intrantem, & alium divitem,
 praeter hominum, at non Dei potestatem,
 in regnum Dei intrantem quaeris; ita & de
 foramine acus, quoniam ab hominibus
 quidem fieri nequit; quicumque tandem
 reperitur camelus, & foramen acus, si
 modo aliquis repertus fuerit camelus, qui
 per illud intret; at a Deo id fieri potest.
 Disquirat autem qui poterit an mysteria
 quaedam ad finem pertinentia, & per cer-
 tas quasdam vias in Dei solius potestate fi-
 tas ad finem deducuntur haec exhibeant,
 necne, ac significant. Deinceps vero ea
 discutienda sunt, quae ad id pertinent:
 Tunc respondens Petrus dixit ei: *Ecce nos re-*

A *καμήλου, ἢ ἀφ' ὧν ἀκαθάρτου τῷ ζώῳ
 μόνου, ὡς ὁ νόμος ἐδίδαξεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὄλκον
 αὐτῆς σκληρότητα. ἢ δὲ τῆς ἁρμάνου βασιλείας πε-
 μαλιᾶ ραφίδος, εἰς ἀφ' ἧς αἰσίου τῆς παύσεως
 εἶναι, καὶ εἰς ἡσυχαστῶν τῶν ἐπι-
 ἡρμάνου βασιλείας εἰσόδου τῶν ἐκ τῶν πλῆθους
 διανοῶν ἢ ἐπ' αὐτῶν μὴ ἀδυνατοῦ τὴν κάμη-
 λον ἀφ' ἧς περμαλιᾶς ραφίδος εἰσελθεῖν. τῶν δ'
 δυνατῶν εἶναι τῶν παύσεως, καὶ ὧν οὐδὲν αὐτῶν
 δυνατῶν εἶναι, ἀφ' αὐτῶν δυνατῶν τὴν παύσεως
 τῆς φάουλας ἀποποιούσης, ἢ τὴν σκληρότητα ἢ εἰσ-
 ὄδου χρηρτικῆν ἀποποιούσης: ἐπ' ἧς τῆς δυσκάλως
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῆς ἁρμάνου τῶν πλῆθους
 ἀφ' ἧς ἀδύνατον ἔστι τὴν περμαλιᾶν, καὶ τὴν κά-
 μηλον, ἀλλ' ἢ τῶν ἀδυνατῶν, δύνανται δὲ ποτε
 τῶν μαθητῶν εἰρεῖσαι φησὶν οὗτοι. τίς ἀφ'
 δυνατῶν ὧν εἶναι; τῶν ἀφ' αἰσίου τῶν
 ἀδυνατῶν εἶναι. ἀφ' ἧς δὲ εἰς πᾶσι δυνατῶν
 οὐκ οὐκ δυνατῶν καὶ τὴν κάμηλον εἰσελθεῖν ἀφ'
 περμαλιᾶς ραφίδος, ἀλλ' ἢ ἀφ' αἰσίου
 δυνατῶν. ἔπος δὲ καὶ τῶν πλῆθους εἰς τὴν βασιλείαν
 τῆς φάουλας εἰσελθεῖν τῆς, πᾶσι αὐτῶν τῶν παύσεως ποι-
 ἡσάσθαι τοῦ δυνατῶν, αὐτῶν ἀφ' αἰσίου, καὶ ὧν
 τῶν αἰσίου, καὶ ἢ μὴ ἀποκαταλέγει ὁ νόμος αὐτῶν. ὁ μὴ
 εἶναι ἀφ' ἧς βασιλείας ἐν σοφίᾳ καὶ λόγῳ, ἐπιβλ-
 ῆσάσθαι αὐτῶν πλείονος καὶ τῆς αἰσίου τῶν ραφίδος, καὶ
 τῆς περμαλιᾶς αὐτῶν διηγήσει. πᾶσι δὲ ὧν οὐκ
 ἀφ' ἧς ἀδύνατον εἶναι; ἐπ' ἧς πᾶσι τῶν νόμων γινόμενα
 τῶν ραφίδων τῶν ἀφ' ἧς εἰσελθεῖν, ἢ τῶν ἀφ' ἧς
 φάουλας ποίησι τῶν ἀφ' ἧς ἀείληφι τῶν
 ὡς εἶναι τοῦ τῶν ραφίδων τῶν ἔργα, καὶ κείνη
 ἢ ραφίς, νοησάσθαι καὶ τῶν τῶν ἀφ' ἧς ἀφ' ἧς
 νοῦ λέγειν, καὶ τῶν ἀφ' ἧς εἶναι, τῶν μὴ καὶ ἀφ' ἧς
 ἡμᾶς εἶναι. τῶν δὲ καὶ ὧν εἶδον, πολλοὶ αὐτῶν
 ἀφ' ἧς εἶναι τῶν ἀφ' ἧς εἶναι. δύο δὲ περμα-
 λιῶν, τῶν κάμηλον ἀφ' ἧς περμαλιᾶς ραφίδος
 εἰσελθεῖν, καὶ τῶν πλῆθους εἰς τὴν βασιλείαν τῆς
 φάουλας, ἀκαθάρτου εἶναι φησὶ ὁ ἀφ' ἧς εἶναι καὶ
 ζητήσας γὰρ ἐν τῶν ἀφ' ἧς εἶναι, αἰδοῦναι μὴ τῶν
 κάμηλον εἰσελθεῖν ἀφ' ἧς περμαλιᾶς ραφίδος,
 ἄλλοι δὲ τῶν πλῆθους ἀδυνατῶν ἀφ' ἧς εἶναι
 δυνατῶν δὲ τῶν ἀφ' ἧς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασι-
 λείαν τῆς φάουλας. ἔπος δὲ καὶ ἐπ' ἧς τῶν περμαλιᾶς
 ραφίδος, ὅτι ἀδύνατον μὴ ἀφ' ἧς εἶναι, ὅτι πο-
 τῶν εἶναι ἀφ' ἧς ἀφ' ἧς εἶναι, καὶ εἰ τις εἶναι ἀφ' ἧς
 ἢ κάμηλος, περμαλιᾶ ραφίδος, ἢ εἰσελθεῖν
 εἰς οὐκ εἶναι. ἀφ' ἧς δὲ εἶναι τῶν δυνατῶν. εἰ δὲ
 ἐμφανῆσαι αὐτῶν καὶ ἀφ' ἧς εἶναι τῶν ἀφ' ἧς εἶναι,
 δυνατῶν, ἢ μὴ, ὁ δυνατῶν ἀφ' ἧς εἶναι τῶν
 εἶναι αὐτῶν. ἰδὲ ἡμᾶς ἀφ' ἧς εἶναι τῶν ἀφ' ἧς εἶναι*

καὶ ἐπὶ τέλος ἄγοντα ἀφ' ἧς πᾶσι ὁδὸν ὧν μόνου
 εἶναι ἰδὲν τῶν ἀφ' ἧς εἶναι τῶν ἀφ' ἧς εἶναι ὁ πᾶσι
 εἶναι αὐτῶν. ἰδὲ ἡμᾶς ἀφ' ἧς εἶναι τῶν ἀφ' ἧς εἶναι

+ c. l. τίς
 καὶ τῶν
 τῶν τῶν
 τῶν

λαθισαμην σοι. τι αρρα εσται ημιν; εχθρα δε
ο μη τις τηρσει η την λιξιν. ο δε τις δα-
σκαδασας ο της λιξεας, ως ε μεγαλοφυεις,
εσπολοησιν. ο μη ουη τη λιξει περισσευωτος
βουαυτα ερει. ωσφρ οπι της δεσως ε ο διδω-
μους, αλλα την σεραβρον σπιδουρωμος ο
θιος, δικαιοι ε δαπνησιν η ο ελαθρον σερα-
βροις πλειοτερα διδωσθε, καθω η ο αλειον
εκα πλειονων, η δαφνησι λωσδιετρα, ως
δελον οτιν εκ ηβ αραγεσμηδραν καθη της δε-
σως ηβ πλοσιων, η ηβ δου λεπτη, α παα η β
χλεα εις λορον παντων εβαλιν εις ο γαλοφυλα-
κιοι. εταυ η βη ηβ ηβ την σερε ο θειον αρα-
πην καβαλιποταν η κελτησι, ηνα ασελασα-
εας ακολουθωσι τα * ηερε η θεοδ σαβθε
σεραβροντες η η λορον αυτη η παταυα μελο-
λον εσπεδεκτο ο τα πλειονα καβαλιπων τα τα
εραβρον, η μεγαλα οτε η χρολη ημχη πε καβη-
πωι τα ηραβρον καθω η δακνωτα καβαπερεγη-
κεια η πλειονων εις μικρα οτω η βη πε η ο πε ερε
η η αυτη καβαλιποταν αμα ο αδεληφη * αυτω αδερβα,
η ηκα ακεσερτες αμφοτεροι το δδωτε ακολου-
θωτε μοι, η ποιη ο υμας αλειυς ερδεσφπειν, βι-
θιας αφεντες τα δικτυα ηκαλη θουρα αυτη, αλλ
η μικρα λερορημα καθω η δεσφ, καπομοστυη
οη δαπο ερεως αυτω βουαυτα πεπονηκασιν, ως ει
η οκαεκτηπο πολλα κτημασφ, η πλεισα οπερ-
ρησφ, μη αυ λω αυτω καβαρησφ, μηδε
εμποδαθηται την ερμιν βυλαρμην ακολουθησφ
τα ησποδ. η θαρροη οημα βη τη σεραβροις
μαλλον η τη υλη αν καβαλιποταν ο περος ηβ
εραβρον αμφοτεροι εβη τα ησποδ το ιδη ημεις αφη-
καμω παρτω, η ηκαλησφταμην σοι. τι αρρα
εσται ημιν, ειχεσ δε η μη δικτυα μονον αυτον κα-
βαλελοπειν, αλλα η εικε η γουακα, ης η
μητηρ εβησφ οτωσ τε ησποδ απηλλακαυ τη πυ-
ριτε. σορα σαβθε η εφ τις ηπ διωατη η τεκνα
αυτον καβαλελοπειν, οκα αδωαλοη η η κτησιν
ηνα βεραβροις μερα οτω διωαταυ καθη ο περε,
η ο αδεληφου αυτη, η περε ακεσερτες το δδω-
τη ακεληται μοι, κα ποιησα υμας αλειυς ερ-
δεσφπειν, μηδεν αβαδουρωου οτωσ αφεντες
τα δικτυα ηκαλη θουρα αυτη. η μιανομενοι
η εβησφ. αλλα σερετην εβη περε μοι εις η
οικον μη απηλθωη, η δαπο τα εσφταυ τοις εις η
οικον μη. οτε δε εραβρον η ποιησφτες ο
ληρον η εβη περε μοι σερετην απηλθωη, κα
δα ηκα η πατερα μη. κα σερα οπηρμωσ οη
αεριολογας πληρητες λωπο η σερετα εως τε
ησποδ, κα η παρηγας αυτη, κα περεσφτες οη
ολιγην αλιθυκην καταλιποτες τον ερρωσφ

Aliquimus omnia, & secuti sumus te; quid ergo
erit nobis? Atque hæc quidem ad verbum
interpretabitur quispiam; alius autem li-
teram tanquam non satis sublimem & exi-
miam confutans ad tropologicam expo-
sitionem recurret. Qui igitur literæ ratio-
nem habebit, hæc dicit: quemadmodum
in donatione non ipsum munus, sed vo-
luntatem ac studium laudans & probans
Deus, excusat & acceptiorem habet qui
pauciora quidem, sed perfectiore studio,
quam qui plura ex majori copia, sed mi-
nore affectu dedit; vt liquet ex ijs quæ de
divitum largitione conscripta sunt, & mi-
nutis duobus quæ vidua in gazophylacium
pro pauperibus mittebat; idem & ijs con-
tingit, qui facultatibus suis omnibus præ
amore Dei nuntium remittunt; nihil non
iuxta sermonem Christi Dei agentes, vt
eum indissolubili nexu hærentes suble-
quantur; plane acceptior ille non est qui
plura, quam qui pauciora reliquit, præ-
sertim si ferventiori studio pauciora reli-
querit, quam qui plura aspernatus fuisse
videtur. Quamvis ergo perexigua essent,
& nullius fere pretij quæ Petrus vna cum
fratre Andrea reliquit, quum vterque his
auditis: Venite post me, & faciam vos fieri
piscatores hominum, Continuo relictis retibus
secuti sunt eum: at illa à Deo parvi æstima-
ta non sunt, qui hæc eos tali affectu fecisse
intelligebat, vt si pluribus etiam fuissent
præditi facultatibus & bonis, id eis moræ
& impedimento haudquaquam fuisset,
quominus vehementi Iesum sequendi desi-
derio parerent; atque huic opinor ala-
critati potius ac studio, quam rerum à se
relictarum sordibus confisum Petrum di-
xisse Iesu: Ecce nos reliquimus omnia, &
secuti sumus te; quid ergo erit nobis? At eum
non retia solum, sed & domum reliquisse
verisimile fit, & vxorem, cuius mater Iesu
ope febris fuerat exoluta; quin & liberos
hunc forsitan reliquisse, & exiguam ali-
quam possessionem conjici potest. Ingens
ergo aliquid de Petro ipsiusque fratre si-
gnificatur, siquidem ijs auditis: Venite post
me, & faciam vos fieri piscatores hominum,
nihil cunctati, continuo relictis retibus secuti
sunt eum; cum non idem egissent ac ille
qui dixit: At primum permitte mihi, vt in
domum meam abeam, & venientem his quæ
domi meæ sunt; nec tale quid fecissent ac
qui dixit: Permite me primum ire, & sepe-
lire patrem meum. Ac illud diligenter ob-
serva, eos non mediocriter mandato Ie-
su, ipsiusque pollicitatione percussos, atque
illud credentes futurum, vt exiguo
hoc piscatorio quaestu relicto homines ad
salutem captarent, ac velut percussos ea

ἀγάτα πτωχόμενοι ἢ ἀγαθέστε, εἰ τὴν
 μὴ ἐπιπέμειν ἢ ἐπὶ τῷ ἀγῶνι ἄλλω, πτω-
 χησὶν ἢ ὁμοίως λέγειν μὴ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀ-
 δεσμοῖς κτλ. ἢ ἄλλω τῷ ἀγῶνι ἢ ἄλλω
 καὶ τὴν πύσιν αὐτῶν καὶ ἀδελφῶν, ἀφ' ὧν
 ἔπος πύσιν, μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν κακῶν,
 καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἐνεργείας, καὶ ἀκλόνητοι
 τῶν τῶν δούλων, ἵνα ἡμεῖς εἴπω, καὶ πᾶσι τοῖς
 ἀκλόνητοι αὐτῶν τὰ ὑπερβόλαια ἔπος ἔχον-
 ται. ὁ δὲ ἰσοῦς εἶπεν αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, B
 ὅτι οὗτοι οἱ ἀκλόνητοι μοι, καὶ τῶν ἔχον-
 ται, ἀφ' ὧν αὐτῶν καὶ ἀπλάσειν ἢ καὶ πᾶσι
 πρεσβυτέρων ἐπὶ τῶν κακῶν τῶν ἀρξόντων
 τοῦ, καὶ ἔπειτα τῶν βασιλέων. ὁ μὲν
 οὖν καὶ τὴν λέξιν ἐρμηνεύων τὸ πῶς τῶν θείων
 ἔπος, ἵνα ἴδωμεν, πῶς εἶπεν ἀκλόνητοι
 ἰσοῦς ὁ λόγος, ἀλλὰ τὰς μετὰ τὸν λόγον, καὶ
 ὁμοίως ἐκείνοις ἐπιπέμειν αὐτῶν ἀκλόνητοι
 τῶν ἀνόμων. * ἢ δὲ ἢ μεταφυσικῶς ἐδύλωσι.
 καὶ πᾶσι ἔχον ἀφ' ὧν ἀδελφῶν, ἢ ἀδελφῶν, ἢ
 τῶν ἔχον. ἀλλ' ὡς βίβλιος ἀγαθῶν ὁ ἀκλό-
 νητος, ἀγαθῶν τῶν λέγων ἀφ' ὧν πύσιν εἶπ-
 ῶν, ἀκλόνητος, ἐν τῶν ὅς αὐτῶν ἀφ' ὧν
 εἶπεν αὐτῶν, καὶ ἀκλόνητος ὅτι οὗ μὲν, ὅτι
 ἐστὶ μὲν ἔχον τῶν μαθητῶν. οἱ οὖν ἀκλόνη-
 τοι τῶν σωτηρίας καὶ σωτηρίας ἐπὶ δώδεκα
 θρόνοις, κείμενοι τῶν ἐκ τῶν ἰσραὴλ,
 καὶ τῶν ἀποστόλων τὴν ἐκείνων ἐν τῇ αἰσθά-
 σει τῶν νεκρῶν. ἀπὸ τῶν ἡ παλιγενεσία
 καὶ τῶν γένεσις ὅσα, ἐπὶ ἑβραίων καὶ ἢ γῆ
 καὶ τῶν ἰσραὴλ ὁ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἰσραὴλ, καὶ
 τῶν ἀγαθῶν ἀγαθῶν, καὶ ὁ ποτὲρον αὐ-
 τῶν. ἐκείνοις δὲ τῶν παλιγενεσίας ἀπορίμων ἐστὶ,
 ὁ καλόνητος ἀφ' ὧν τῶν παύλων καὶ τῶν παλι-
 γενεσίας, καὶ ἐκείνοις τῶν κακοποιῶν ὁ ἐπιφι-
 ρεῖμων τῶν ἀγαθῶν τῶν παλιγενεσίας ἐν τῶν ἀνα-
 γινώσκοντων ἀπόστασις. τὰ καὶ ἢ καὶ τῶν τῶν
 ἰσραὴλ ἀγαθῶν ἐστὶ καθαριστὴς ἀπὸ ῥύπων, ἔδ' εἰ
 μέγα ἡμέρα εἶπεν ἢ ἔπειτα αὐτῶν, ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν
 ἰσραὴλ μυστήριον, ἐφ' ὧν ὁ ἰσοῦς τῶν δαβὶδ ἐν
 πεντηκστή τῶν ἀγαθῶν ἀγαθῶν ἰσραὴλ πύσιν. E
 τῶν εἰς ἰσραὴλ ἐκλυθῆναι λέγει, ἔχον ἔπος.
 ὅτι ἐν ἀπορίμων ἀπορίμων, καὶ ἐν ἀπορίμων
 ἀπορίμων μετὰ ἡμῶν. καὶ δὲ τὴν ἐκ ἀγαθῶν
 παλιγενεσίας, πᾶσι μὲν καθαροῦ ἀπὸ ῥύπων, ὁ
 ἰσραὴλ ἀγαθῶν ἐξ ὕδατος καὶ πύσιν, ἵνα
 ἰσραὴλ ἀγαθῶν, καθαροῦ δι' ἐσθῆτον, καὶ ἐν
 ἀγῶνι. καὶ δὲ τὴν ἀγῶνι παλιγενεσίας, ὅταν
 αὐτῶν πᾶσι ὁ εἰς τὴν ἐκ ἀγαθῶν παλιγενεσίας ἐκείνων
 ἀγαθῶν ἀγαθῶν ἐστὶν ἀπὸ ῥύπων

forte qua pramia victorem maneant, ignorat, agonothetam interrogat; ita rebus à sepraeclare gestis confusus Servatorem percontatur: Quid ergo erit nobis? Et si responsum Petro datum, ipsiusque interrogationem nos ipsi referre velimus, omnia iidem relinquamus, non amplius nequitia, ipsiusque operibus adhaerentes, & Verbum Dei sequamur, vt nobis, suisque affectis omnibus ea dicat quae subnectuntur his verbis: Iesus autem dixit illis, Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, & reliqua, quae simpliciorem & ipsa continent sententiam, ad relinquenda bona nos adhortantem, sed & profundiorē etiam præterea complectuntur. Qui ergo hunc Evangelij locum ad verbum interpretabitur, hæc dicet, vnicuique edixisse verbum, vt Iesum sequatur, verum eos qui Apostoli tunc temporis erant, Apostolorumque similes, qui cum constanter secuti sunt, compellasse; posteros autem his significasse: Et omnis qui reliquerit fratres vel sorores, & cetera. At vocabuli huius, sequi, expositionem quasi violentam confutabit aliquis, de omnibus illud dictum esse contendens hoc loco: Qui noluerit crucem suam, & secutus fuerit me, non est dignus qui meus sit discipulus. Qui ergo Servatorem secuti fuerint, sedebunt super thronos duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel, atque hanc in resurrectione mortuorum potestatem accipient. Atque hæc est quidem regeneratio, quæ novus quidam ortus est, quando novum coelum & nova terra ijs conditur, & Novum traditur Testamentum, ipsiusque calix, qui se ipsi renovaverunt. Huius autem regenerationis illud initium est, quod à Paulo lavacrum regenerationis appellatur, quodque in hac novitate lavacrum regenerationis in lavacro renovationis spiritus sequitur. Et fortasse quidem in generatione nemo à sordibus mundus est, ne si vita quidem ejus vnius diei fuerit, propter generationis nostræ mysterium, super qua unusquisque nascens usurpare potest quod in Psalmo quinquagesimo ait David his verbis: Quoniam in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea: at in regeneratione per lavacrum quicumque generatus fuerit superne ex aqua & spiritu, mundus erit à sordibus, & vt, audacter loquar, mundus per speculum & in enigmate: verum in alia regeneratione, Cum sederit Filius hominis in throno majestatis suæ; quicumque ad hanc in Christo regenerationem pervenerit, mundissimus

ὁμοίως

ὁμοίως

Matth. 19. 28.

Matth. 19. 29.

Matth. 5. 7.

Matth. 14. 13.

Matth. 5. 7.

Matth. 13. 11.

γινωσκόντων εν πνεύμα σαφώς αβάν. τπ δέ, νίκη
 αι ται τι εν τη διακαταστασι τω θρησκω γινε-
 ται, και οι αφιντες παρτα και ακολυθησμετες
 αυτα καθεδουται, ως συμμορφου θρονονου εφ
 σε μπει, και τω θρονω της δοξης τω θρονον, ο
 επι θρονον εβ, κεινοτες ται δωδεκα φυλας ε
 ισραηλ. ο ηδ εδος βίος τω δικησαν κρινει ται μη
 πνιτωδικαια εβ φυλας τω ισραηλ, και κει-
 νοσει γα οι δασολοι, και οι τον δασολικον
 εζηλοκατες βιον, και καταρτηκατες, τας
 βιθρηις μη, αβθι ο εβ αβους ισραηλ-
 ται, ε ται αβια δε της βιθρηιας ποποικηται.
 ταιχα ο θρονον εν υμιν κεινοται ο κοσμος, ωεις
 κεινοθις λελεγμερον, λεγεται τως δασο
 τρω εθραν. ο δε καθισατε και αβι οπι εβ, θρο-
 νος, κεινοτες ται εβ φυλας τω ισραηλ, ωεις
 τας δασολους και τας τ δασολικον βιον εζηλω-
 κατας, κεινοτας τας βιθρηις τας ολας κοσμου
 ο ται τ ισραηλ. δλλα ιονου εν ταις αβιαις τ
 μεγαλονοιας τω βιθρηι τ ισραηλ, βιθρηι εβ,
 και πικυκα κρειθινοιας, ο πνιτωδικαια δε
 αι αβιαι δε μτ τ αβι τω ισραηλ, και τ αβι
 τω δωδεκα φυλας λονον, ως δωδεκα τρωματα
 ειπιν θρηικα θρηικων, και βιθρηιτων, οι αι μ
 αβιαι ετισαι εν ταισροχθι οισιν. αι ο καθι εβ δεκα
 μοιρας πνιτωδικαια ταισροχθι εβ τετρα, ταισρ
 ημας εβι, μη * ττικαοτη θρωου ται, ως
 δεικνυθιαι ταισροχθι πτω εβ, ετισαι αβιαις οι
 πατερις τρω εβ φυλας τω ισραηλ, αβιαις εβιαις
 ο ταισροχθιων, ην ετεις ινομωσω, οναρ τω ιου-
 σιφ. οισιν δε και ετεις τρω κεινοθιων ισραηλ
 τρω ταισρ πτω, η ταισροχθι αβιαις, η αβιαις πα-
 εα πλινου δασολων, και τω τ δασολικον βιον
 βιωσροπος κειθροισαι εβ μη οτω πω παρτα
 αβικαι, και κεινοθι ταισρ ταισρ, τρω εβιαιων
 ωεις τ πτω, και τον αβιαις αυτω τδω ται.
 ει δε η παρτα μ, ται δε εβιαις εβιαις, ο ταισρ
 τω πολλαπλοσια αβιαις, και ζωνι αβιαις
 κεινοθι οισιν: ττω δε η παρτα, δλλ' ιδικως
 λελεγμερα, και ταισροχθι οισιν. και ταισρ οεπτε
 αβικαι αβικαις, η αβικαις, και ται εβιαις, και
 ταισρ δε οπ μ εβ δεκα βιθρηιτων τω λονον, και
 εβ ο απλου τω εκδοχθις, και ταισρ ταισρ
 εβιαις ο παρτα τρω κεινοθις και ταισρ εβιαις, η
 παρτα ται κεινοθις, ταισρ εβιαις ομοροισιν: ει
 δε και τω τω εβιαις ταισρ εβιαις, ο μη ταισρ δι-
 σαισι, ο δε και δασοφαινοται οπ εβ, και ταισρ

Atus efficiuntur cum Domino, propterea
 quod illi adhaerant. Tunc autem, quan-
 do videlicet in Servatoris resurrectione
 hac evenient, qui reliquerint omnia, &
 ipsum secuti fuerint, ut pote qui *Constitu-*
vati corpori, & throno claritatis eius effecti
sint, sedebunt super sedes duodecim, judi-
cantes duodecim tribus Israel. Tota enim
 justorum vita duodecim tribus Israel fidem
 minime amplexas judicabit; & Apostoli
 quidem, quique Apostolicam vitam amu-
 lati & assecuti fuerint, judicabunt gene-
 rosos, quod Israelita sint, nec res gene-
 rositate sua dignas gesserint: ac illud for-
 tasse quod Corinthiis dictum est: *In vobis 1. Cor. 6.*
judicabitur mundus, ijs dicitur qui e Gen-
tium numero sunt; istud vero: Sedebitis
& vos super sedes duodecim, judicantes tribus
duodecim, Apostolis, & Apostolica vite
amulatoribus dicitur, totius orbis gene-
rosissimos, Israelitas scilicet, judicantibus.
 At hoc loco pro sublimitatis Evangelij di-
 gnitate, Israelitas generosos quidem, &
 praclatis natalibus ortos, at fidem non
 professos intelligit. Post expositionem autem
 super Israelitis, ipsorumque tribuum
 duodecim allatam, ad mysticum & recon-
 ditum sensum mentem erigere, ita ut illas
 esse duodecim generales animarum, earumque
 generosiorum ordines dicamus, quarum
 praestantiores in summo ac praeci-
 puo loco constituta sint, reliqua autem in
 vndecim distributa partes alterum gradum
 obtineant, id quidem vires nostras
 superat, qui tanta intelligendi & contem-
 plandi facultate non pollemus, ut per-
 spicuum possimus facere quomodo duode-
 cim stella sint, duodecim tribuum Israel
 D patres; quemadmodum propheticum, ut
 ita dicam, Iosephi somnium significabat;
 quoque modo vel ab aliquo astri nomen
 adepto, astrive simili Apostolo, & ab eo
 qui vitam traduxerit Apostolicam, vnu-
 quisque Israelitarum in judicium adducto-
 rum judicabitur. Si quis ergo omnia reli-
 querit, & Iesum fuerit secutus, quae Petro,
 ipsiusque percontationibus responsa sunt,
 ipse consequetur: si quis autem non omnia
 quidem reliquerit, at ea solum quae subjun-
 guntur, is multo plus recipiet, & vitae
 aeternae hereditatem adibit. Quam autem
 illa sint, quae omnia quidem non sunt,
 at seorsum commemorantur, inde discend-
 dum est: *Et amnis qui reliquerit domum, vel*
fratres, & cetera: quin autem illud sententiam
minime aspernandam contineat, quaeque ad carnalem omnem confanguinitatem,
& res omnes creatas contemnendas, etiam juxta simplicem interpretationem, adhortari nos valeat, nemo est

quin confiteatur. At utrum anagogicus etiam sensus ex ijs deprimi possit, dubitabit aliquis; aliquis vero affirmabit. Et verborum quidem ac contextus ratione ha-
 D d d

* C. R. T. L. 1. 1. 1.

Gen. 17. 9.

bita, perspicuum est multos Servatoris nostri fidem professos, propinquorum odium esse natos; ipsosque deserere, & facultatibus suis omnibus ad vitæ æternæ adipiscendam hæreditatem abdicare se voluisse; id persuasum habentes, quicumque suos secundum carnem fratres, & solo corpore cognatas sorores, corporumve genitores, & carnis filios, ac fitos in hac execrabili terra agros & domos, non alterius cuiusvis rei causa, sed propter solum Iesu nomen reliquerit, longe plura recepturum. Magno enim numero, & si ita loqui fas est, infinito à spiritualibus corporalia superantur, & præterquam quod plura recipiet, ad æternam, non caducam & temporariam provectus vitam, eam hæreditate sortietur: longe plures enim fratres ac sorores, quam qui propter Verbum Dei relicti sunt, commemorare facile est: in hoc quippe mundo multo plures sunt fratres secundum fidem, quam quos reliquerunt, qui fidem amplexi sunt; irreprehensos similiter Episcopos omnes & Presbyteros inculpatos in parentes sibi assumit quispiam, pro duobus illis quos deseruit; ac in liberos itidem, quicumque hac ætate sunt, ut pro liberis haberi queant. At quomodo agrorum, domorumve plurium hæreditatem adibit aliquis, quam à se relicta sunt, demonstrare non perinde proclive est, nisi quis fortasse vim afferens, brevem rei proferrat expositionem, quod facile certe non est; agris autem ac domibus in allegoricum sensum femel detortis, superiora quoque in sententiam consonam flectere cogetur. Ex ijs ergo qui mensuram ætatis Christi consecuti sunt, quicumque occur-

Α γε, καὶ ὁ ῥητὴν, ὅτι πολλοὶ τῶν * πιστευσάντων εἰς τὸ σωτῆρα ἡμῶν, ἡμισυ ἤμισυ ἕως συγγενῶν, καὶ εἴλαγον τὰ τέτρα καὶ πᾶσιν κτήσιν καταλιπόντων, ἕως ἡμεῶν τῶ κληρονομήσαντων τὴν αἰώνιον ζωὴν, πεισθέντες ἐπὶ πᾶσι ὅτις ἀφῆκε τὰς ἑστέρας ἀδελφάς, καὶ τὰς συγγενεῖς μόνον τῶν συμμακρῶν ἀδελφάς, καὶ γονεῖς τῶν συμμακρῶν, καὶ τὰ τέκνα τῶν ἑστέρας, καὶ τὴν ἐν τῇ ἑστέρας καταράτω γῆ ἀρχαίς, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ οἰκίας, καὶ ἀφῆκεν εἰς ἄλλο τι, ἀλλ' ἔτι καὶ τὸ ὄνομα τὸ ἰσού, πολλὰ πλάσσια λήλαται· πολλὰ πλάσσια γὰρ, εἰ δὲ ἕτως ὀνομασθῶν, ἀπειρηπλασίου τῶ πλάσμα καὶ τῶν συμμακρῶν, καὶ πᾶσι τῶν πλάστων, οὗτοι ἐν τῶν συμμακρῶν ζωῆ, ἀλλ' ἐν αἰώνῳ ἡμῶντος, κληρονομήσαντες αὐτῶν. πολλὰ πλάσσια μὲν γὰρ ἀδελφάς καὶ ἀδελφούς ὡς περ ἀφῆκε Ἰησοῦς τὸν θεοῦ λόγον, διχρῆς ἀνηγήσασθαι. καὶ γὰρ ἐν τῶν συμμακρῶν τῶν πολλῶν πλάστων οἱ καὶ τὴν πίστιν ἀδελφοὶ τῶν Ἰησοῦ τῶν καταλελειμμένων ἕως τῶν πιστευσάντων. ἕτως ὅτι καὶ γονεῖς πᾶσι τῶν ἀπειρηπλασίων ἑστέρας, καὶ τὰς ἀειγυλιώτους ἀριστέστερας λαμβάνει τις, ἀλλ' ὡς καταλείψει δύο. ἑμῶντος καὶ τέκνα, πᾶσι τῶν ἡλικίας ἔχοντας τέκνα. πᾶσι δὲ πολλὰ πλάσσια ἀρχαίς ἢ οἰκίας ὡς περ καταλείψει κληρονομή, οὕτως ὁμοίως ἀποδοῦναι δεῦναι, ἀλλ' μὴ ἀρὰ περ βίαιον ἰδῶν ἐπὶ ὀλίγων τῶν ἰσοῦ τῶν συμμακρῶν, ὅτις ἑστέρας * ἑστέρας. C. R. E. K. A. H. ἀπαρτῶν δὲ διληκροῦν τῶν ἀρχαίς, καὶ τῶν οἰκίας, ἀναγκασιόσων καὶ τῶν ἀκρίβων καὶ τῶν αἰωτέρων τῶν ἀποδοῦναι· εἰσὶν οὖν, οἱμοί, ἐν τῶν ἀρχαίς καὶ μακαρίας δεῦναι ἀδελφοὶ οἱ εἰς ἀδελφὰ τέκνα κατατιπύοντες τῶν ὀμῶν τῶν ἡλικίας τῶν γρησοῦ καχορικήτων, καὶ ἀδελφῶν πᾶσι οἱ ἀφῆκεν ἀγνῶν συμμακρῶν γρησοῦ, ἑστέρας ἀπὸ δεῦναι, οἱμοί, μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν δεῦναι. γονεῖς δὲ τοιοῦτοι εἰσὶν ἀπῶντες, ἢ ἀλλ' ὡς εἶρησιν πᾶσι τῶν ἀβραάμ· οὗ δὲ ἀπελθόντες πᾶσι τῶν πατέρων σου μετ' εἰρήνης, βαφίς ἐν γῆρα καλῶν, εἰ ὅτι γίνονται ποτε οἱ αἰώνιοι λόγοι οἰκίας τῶν πατέρων ἐτέρων πατέρων, πολλὰ πλάσσια καὶ τέκνα λήλαται ὁμοίως τῶν ἀβραάμ· καὶ τῶν ἀρχαίς δὲ καὶ τῶν οἰκίας πολλὰ πλάσσια τῶν καταλειπομένων τοῖς μετ' ἐν τῶν αἰαπαῶσι τῶν θεῶν συμμακρῶν, καὶ τῶν πόλει τῶν θεοῦ ἀπὸ τῶν δεδιδασκόμενα ἐλαχίονα, ἢς ὁ θεὸς ἐν τῶν βαρῶν γενώσκειται, ἐστέρας ἀνηγήσασθαι αὐτῶν. ἀπὸ δὲ εἰπῶν πᾶσι τῶν ἑστέρας οἰκίας κληρονομούτας· κατὰ τῶν ἡλικίας τῶν, ὅπως εἰδῶν ἐν πόλει καὶ τῶν δεῦναι, ἐν πόλει τῶν θεοῦ ἡμῶν, ἀλλ' ὡς λέγεται καὶ τῶν· διελθόντες

Erbsf. 4. 13. *venunt in virum perfectum, in sanctis ac beatis potestatibus fratres opinor illi sunt; sorores autem, quicumque non ex hominibus solum, sed & reliquis potestatibus Virgo casta exhibebuntur Christo: cruntne autem patres aliqui tales, præter eos de quibus Abrahamo dictum est: Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona? Quod si & illos aliorum patres aliquando fieri patrum istorum instar contingat, multo plures etiam natos perinde ut Abraham recipient. Agros vero, & domos multo plures quam quæ abdicata fuerunt, in divini Paradisi requie animadvertita sunt, Cuius in domibus Deus cognoscetur, cum suscipiet eam; ita ut domorum hic sitarum hæreditatem nanciscantibus dici possit: Sicut audi vimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostris*

δεῦναι ἐν πόλει καὶ τῶν δεῦναι, ἐν πόλει τῶν θεοῦ ἡμῶν, ἀλλ' ὡς λέγεται καὶ τῶν· διελθόντες

οι δ' αγγελιοι, εστιν εις συγκαταριθμωσα. **A** ratione cum Angelis facta postremi sunt, priores efficiuntur Angelis qui non servaverunt suam principatum, sed devoluerunt suum domicilium; imperium ac potestatem capessentes juxta illud: *Habero potestatem super decem civitates, vel: Habero potestatem super quinque civitates.* At postquam annuntiatio sibi Dei regno facinora ad id deducunt ediderunt quidam, quum pervenerunt ad Angelorum domicilium, defecerunt; nam qui supra terram degunt, celestibus posteriores sunt; qui vero coelum incolunt; his superiores sunt qui in terra versantur; & celestes quidem ac priores multi posteriores efficiuntur, in judicium magis diei, vinculis aeternis sub caligine reservati; posteriorum autem & in terra natantum quamplurimi ad superiora conscendunt, ita ut confidenter dicere possint: *Nostri conversatio in caelis est.* Quin & is ipse qui sicut fulgur de caelo cecidit, primas obtinebat, quandiu in omnibus viciis suis inculpatus ambulabat, donec iniquitas in ipso inventa est, & in infernum devolutus, postremus factus est, adeo ut obstupuerint qui eum viderunt, & dixerint: *Et tu captus es sicut & nos; in nobis autem reputatus es.* Descendit autem ad inferos gloria tua, multa letitia tua. Postremus item erat, quicumque erat insipiens & incredulus, ferviens desiderijs & voluptationibus varijs, in malitia & invidia agens, odibilis & odio prosequens; at primus evasit, quum benignitas & humilitas apparuit Salvatoris nostri Dei; per lacryrum regenerationis, & renovationis spiritus sancti, & eum recipit qui dixit: *Qui me recipit, recipit eum qui misit.* Verum primos esse qui salutem consequentur per illa tradidimus; postremos autem, qui eodem ordine minime digni sunt, sed punitione, quique penitus derelinquantur, vel donec plenitudo gentium intyrit, vel donec suas noxas eluerint. Huic autem: *Multi erunt primi novissimi, & novissimi primi,* subnexa parabola salutem ijs pollicetur quorum in Parabola mentio fit, qui priores quidem opera incubuerunt, postremi autem mercedem receperunt; & propterea cum primi essent, inter postremos recensiti sunt; at praestantiores eos esse docet qui postremi quid in ad opus faciendum missi sunt, mercedem autem non primi duntaxat receperunt, sed tantundem etiam, quantum ij qui adversus patrem familias murmurabant, & dicebant: *Hi novissimi una hora fecerunt, & pares nobis fecisti qui portavimus pondus diei & aesti.* Et qui postremi quidem ad opus acciti sunt, quod mercedem priores receperint, primi dicuntur. Precibus autem ad Deum

οι δ' αγγελιοι, εστιν εις συγκαταριθμωσα. **A** ratione cum Angelis facta postremi sunt, priores efficiuntur Angelis qui non servaverunt suam principatum, sed devoluerunt suum domicilium; imperium ac potestatem capessentes juxta illud: *Habero potestatem super decem civitates, vel: Habero potestatem super quinque civitates.* At postquam annuntiatio sibi Dei regno facinora ad id deducunt ediderunt quidam, quum pervenerunt ad Angelorum domicilium, defecerunt; nam qui supra terram degunt, celestibus posteriores sunt; qui vero coelum incolunt; his superiores sunt qui in terra versantur; & celestes quidem ac priores multi posteriores efficiuntur, in judicium magis diei, vinculis aeternis sub caligine reservati; posteriorum autem & in terra natantum quamplurimi ad superiora conscendunt, ita ut confidenter dicere possint: *Nostri conversatio in caelis est.* Quin & is ipse qui sicut fulgur de caelo cecidit, primas obtinebat, quandiu in omnibus viciis suis inculpatus ambulabat, donec iniquitas in ipso inventa est, & in infernum devolutus, postremus factus est, adeo ut obstupuerint qui eum viderunt, & dixerint: *Et tu captus es sicut & nos; in nobis autem reputatus es.* Descendit autem ad inferos gloria tua, multa letitia tua. Postremus item erat, quicumque erat insipiens & incredulus, ferviens desiderijs & voluptationibus varijs, in malitia & invidia agens, odibilis & odio prosequens; at primus evasit, quum benignitas & humilitas apparuit Salvatoris nostri Dei; per lacryrum regenerationis, & renovationis spiritus sancti, & eum recipit qui dixit: *Qui me recipit, recipit eum qui misit.* Verum primos esse qui salutem consequentur per illa tradidimus; postremos autem, qui eodem ordine minime digni sunt, sed punitione, quique penitus derelinquantur, vel donec plenitudo gentium intyrit, vel donec suas noxas eluerint. Huic autem: *Multi erunt primi novissimi, & novissimi primi,* subnexa parabola salutem ijs pollicetur quorum in Parabola mentio fit, qui priores quidem opera incubuerunt, postremi autem mercedem receperunt; & propterea cum primi essent, inter postremos recensiti sunt; at praestantiores eos esse docet qui postremi quid in ad opus faciendum missi sunt, mercedem autem non primi duntaxat receperunt, sed tantundem etiam, quantum ij qui adversus patrem familias murmurabant, & dicebant: *Hi novissimi una hora fecerunt, & pares nobis fecisti qui portavimus pondus diei & aesti.* Et qui postremi quidem ad opus acciti sunt, quod mercedem priores receperint, primi dicuntur. Precibus autem ad Deum

* x. til
exclat

* C. R. d
exclat

Luc. 19. 17.
19.

Luc. 6.

Philip. 3. 10.
Luc. 10. 18.

Isaie 54. 11.
12.

2im 3. 7. 4. 5.

Matth. 10.
40.

Rem. 11. 25.

Matth. 20.
12.

fufis , & Invocato Domini nostri Iesu A
Christi nomine parabolam explicemus, &
quam nobis pervestigare, ac super illa
proferte, necnon & quasi adhortationes
proponere liceat, videamus. Sic autem
illa se habet.

Κελευσάμενοι δ' ὄνομα τῆ κελεύσει ἡμῶν ἰσοδύναμοί
σοῦ, ἐκ θῶ ἀγαθὴν τῆ δουλοσύνην, καὶ ἰσοδύναμοί
ἡμῶν ἐπίσταν καὶ εἰπαῖν εἰς αὐτήν, ἢ καὶ ἰσοδύ
νησοῦται διδόνεσθαι ἢ καὶ δεῖται

De mercede conductis operarijs.

Περὶ τῶν μοδαυμένων ἐργατῶν.

Math. 10.
15.

*Simile est regnum caelorum homini patri-
familias, qui exijt primo mane conducere ope-
rarios, & cetera, usque ad id : Multi enim
sunt vocati, pauci vero electi. Ad id fortal-
se vsurpata est tota hæc parabola, ut dif-
feramus quemadmodum quia ad opus facien-
dum postremi accesserunt, mercedem ean-
dem primi receperunt, ac qui priores fue-
rant acciti; quoque modo qui primi ac-
cesserunt, postremo loco apud patrem-
familias constituti sint, unde & mercedem
postremi receperunt. Sciendum est
autem discissulam hanc parabolam, ut pote*

col. 2. 3.

*quæ sit Iesu : In quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absconditi, tot involuta
comprehendere mysteria sapientie in my-
sterio recondita, ab ijs quibus hæc extri-
candi facultas est repertum iri, ut super
hac potissimum parabola ex æquo Serva-
tor dicere queat : Aperiã in parabolis os*

psal. 77. 8.
Math 13. 35

*meum, loquar propositiones ab initio, & eru-
elabo abscondita à constitutione. Quisquis
enim parabolam intellecturus est, eum sci-
re necesse est, quænam sit in ea commemo-
rata dies, quænam horæ, atque illud
etiam nosse, quinquè operarios colenda
vine colenda vineæ vices patremfamilias
fortuito non tribuere. Quin etiam cau-
sam investigabit qui potis erit, cur certos
quosdam operarios ad colendam vineam
mane conduxerit; alios vero non hora
quidem secunda, sed tertia; & consequen-
ter huic, non quarta vel quinta, sed sex-
ta; tum vero deinde, undecima. Aliqua
enim subesse debet ratio Iesu digna pro-
pter quam tempus illud quod post matu-
tinum effluxit, tertiæ nempe, sextæ &
nonæ horæ; tum vero deinde minus sit
intervallum eorum qui circa horam undecimam stabant, quam quod summum ma-
ne inter & horam tertiam intercessit. Quin
& perfundorie ad illud advertendum non
est, pactum esse Patremfamilias cum ope-
rarijs dilucescente primum die assumtis,
quos in vineam suam misit, vno singula-
tim denario; cum ijs autem qui hora ter-
tia acciti sunt certam mercedem pactum*

Math. 20.
4.

*non esse, sed illud : Quod iustum fuerit, dabo vobis; cum accertitis item circa sex-
tam & ronom horam item egisse notan-
dum est, necnon & ijs qui circa horam*

Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν αἰ. δευ-
τέρω οὐκοδεασσῶτι, ὅστις ἐξ ἡλθὼν ἅμα περὶ μ-
B δώσασθαι ἐργάτας, καὶ τὰ ἕξες, ἕως πρὸς πολ-
λοι γὰρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. διὰ
μὲν αὖτὴν ἢ πάντα τῶν δουλοῦν Διδ. τὴν ἀπειλή-
σθαι, εἰς ὃ μισθὸν ἡμῶν πῶς οἱ ἔργατι ἐκλήθη
εἰς ὅσον, ὡς οἱ περὶ κληθέντες, τὸ μισθὸν
ἐλάτων περὶ. καὶ τὴν ἐξον οἱ περὶ κλη-
θέντες, ἐν ἰσότητι χεραῖς τῶν οὐκοδεασσῶτι
ἐπαρτησῶν, ὅς καὶ τὴν ἁπλοῦν τὸ μισθὸν ἀπειλή-
σθαι. καὶ ἡ εἰδήσθαι ὅτι ὡς ἰσοδύναμοι, ἐν
C ὅς οἱ ἰσοδύναμοι τῶν σφίνας, καὶ ἰσοδύναμοι εἰν δότι-
C χρυσοί, ἐξ ἔνα ἕξος, ἡστέον δόγματα πῶς ἐν
μισθῶν δουλοκρυμμένων σφίνας ἐκρηθίσται
τῶν δουλοῦν ἀπέσταν δῆλωσται ἀνισοδύναμοι,
ὡστε διλόγως δὲ ἐπὶ ταῦτῃ μάλιστα εἰπὴν τῆ πα-
ραβολῇ τὸ σωθεὶς πρὸ οὐκοδῶν ἐν δουλοῦν
δοῦμα, εἰς τὴν ἔργατι δουλοῦν ἀπὸ ἀρ-
θῶν, καὶ ἐκρηθίσται κεκρυμμένα δουλοῦν
ἀεικλιθῶν γὰρ ἰδὴν τὸ μάλιστα κλητῶν τῶν πα-
ραβολῶν τῶν ἐκ αὐτῆ δουλοῦν ἡμέρας, καὶ πῶς
ἐν αὐτῇ ὥρας, καὶ ὅτι ἐξ ἀπὸ δουλοῦν ὁ οὐκο-
δεασσῶτης πῶντε ἐργασι ἐργατῶν δουλοῦν
D ἔργα τῶ ἀμπελώντος. ἐξ ἔσταν δὲ οὐκοδῶν
τὴν αἰτίσιν τῶ περὶ μοδαυσάσθαι τῶν ἐργά-
τας εἰς τὸ ἀμπελώνα, καὶ μὴ τῶ τῶ ἀπέ-
ρην μὲ, ἀπέ τῶ τῶ ὥρας ἀλλῶν, καὶ ἕξος ταῦτῃ
ἢ ἀπέ πταρτῆν, ἢ πῆμπην, δὲ ἀ ἀπέ ἕκτῆν.
εἶτα μὴ τῶ ἀπέ τὴν ἐνδεκάτῃ. ὅφειλαι γὰρ
πῶς λόγως ὅς) ἀξίος ἰσοδύναμοι εἰς τὸ μὴ τὸ ἔσταν κα-
ἐθῶν τῶ ἔνα δουλοῦν ἀπὸ τῶ τῶ καὶ ἕκτῃ καὶ
ἐν ἰσότητι ὥρας, καὶ μὴ αὐτῶν ἐλάτων δουλοῦν
E ἡ δὲ ἀπέ τὴν ἐνδεκάτῃ ἔσταν, ὅποσον ἦν δου-
σημα δότῃ τῶ ἅμα περὶ ὅτι τὴν πῶ τῶ. ὁ πα-
τρέστας δὲ περὶ κατῶν καὶ τῶ, συμπεφοικῶναι
μὲ τὸ οὐκοδεασσῶν τῶ ἅμα τῶ δουλοῦν
ἄ ἀ ἀ ἀναρῶν, ὅς ἀπέσταν εἰς τὸ ἀμπελώνα
αὐτῶ. τῶ δὲ ἀπέ τὴν πῶ τῶ κληθέντων, ὁ πα-
τρέστας δὲ μισθὸν ἀνομοκλήτως, ἀλλὰ ὅ, τῶ
ἢ εἰκατον, δῶσται ὁμῶν. περὶ κατῶν δὲ ὅτι ἀπέ-
πῶς ἰσότητι τῶ ἀπέ τὴν ἕκτῃ ὥρας, καὶ ἰσότητι
κληθέντων. καὶ ὅτι τῶ ἀπέ τὴν ἐνδεκάτῃ ἔσταν ὅτι;

mentio injicitur, an ad diversas res signifi-
 ficandas figillatim vinea vsurpatur, an ad
 eandem, quari potest. Ego vero disqui-
 rendum esse existimo cur nō omnibus qui
 primi venerant, & se plura accepturos
 fuerant arbitrati, & adversus patrēfam-
 ilias murmuraverant, responderit pater-
 familias, sed vni duntaxat illorum di-
 xerit: *Amice, non facio tibi injuriam; non-
 ne ex denario convenisti mecum? volo & huic
 novissimo dare sicut & tibi.* Hac igitur & ijs
 conimilia in propofita parabola ab aliquo
 investiganda contineri certo affirmare
 possum; verum & super ea pro dignitate
 differere, ad alium minime pertinere, quam
 qui vere dixit: *Nos autem sensum Christi ha-
 bemus, id enimvero praefidēter quoq; pro-
 nuntiabo. Quis igitur cognovit sensum Do-
 mini in hac parabola delitescentem, pra-
 terquā qui seipsum Paraceto permittit, de
 quo ait Servator: Ille vos docebit, & suggeret
 omnia quaecunq; dixero vobis? Nisi enim quae-
 cunq; dixit Iesus, & ipsam hanc Parabolā,
 docuerit Paracletus, haud quicquam Iesu
 dignum super ea proferti possit. Quin &
 si juxta Iesu effatum talia à Paraceto qua-
 sifissent, quicunque Evangelium secun-
 dum Iohannem evalvunt, minime sane
 attendissent nonnulli, tanquam Paracle-*

Matth. 20. 13.

1. Cor. 2. 15.

Ioh. 14. 26.

1. Tim. 4. 1.

Matth. 13.

A φάρων παρηγορησάτων καὶ ἔχουσιν ἄμπελον πα-
 ρηγορησάτων, ἢ ἔχ' τὴν αὐτὴν παρηγορησάτων.
 ἰγὼ νομίζω δεῖν ἐξέτασθαι ἀπὸ τῆς αὐτῆς παρη-
 γουήσεως τὸς ἐλθόντας παρηγορησάτων, καὶ νομίζοντας ὅτι
 πλέον λήψονται, καὶ τοῖς παρηγορησάτων τὴν οἰκοδο-
 μωτῶν, ἀπικεινῶν οἰκοδομωτῶν, ἀλλ' ἐπι-
 μύνη εἶπεν αὐτοῖς τὸ ἔτασε, ὅτι ἀδικῶς οὐκ ἔ-
 δυναρία συνεφώνησάν μοι, καὶ δέλω τὸ ἔτασε τῶν
 ἔτασε δωρεῶν ὡς καὶ σοὶ ὅτι μὴ οὐκ ἔτασε καὶ
 τῶν τῶν παρηγορησάτων ἐπὶ δέχεται ἢ ἐκκεῖναι
 B παρηγορησάτων ἢ ἐπὶ τῶν παρηγορησάτων, ἀλλ' ἐπι-
 μύνη εἶπεν αὐτοῖς τὸ ἔτασε, ὅτι ἀδικῶς οὐκ ἔ-
 δυναρία συνεφώνησάν μοι, καὶ δέλω τὸ ἔτασε τῶν
 ἔτασε δωρεῶν ὡς καὶ σοὶ ὅτι μὴ οὐκ ἔτασε καὶ
 τῶν τῶν παρηγορησάτων ἐπὶ δέχεται ἢ ἐκκεῖναι
 C ἰσοῦς, καὶ τῶν τῶν παρηγορησάτων, ὅτι ἀδικῶς οὐκ ἔ-
 δυναρία συνεφώνησάν μοι, καὶ δέλω τὸ ἔτασε τῶν
 ἔτασε δωρεῶν ὡς καὶ σοὶ ὅτι μὴ οὐκ ἔτασε καὶ
 τῶν τῶν παρηγορησάτων ἐπὶ δέχεται ἢ ἐκκεῖναι
 * πῶς οἱ ὁ ἔτασε ἰσοῦς ἀγαθῶν ἀγαθῶν.
 σκῆπτρον, ὅτι ἀδικῶς οὐκ ἔτασε τῶν
 τῶν παρηγορησάτων, καὶ δέλω τὸ ἔτασε τῶν
 ἔτασε δωρεῶν ὡς καὶ σοὶ ὅτι μὴ οὐκ ἔτασε καὶ
 τῶν τῶν παρηγορησάτων ἐπὶ δέχεται ἢ ἐκκεῖναι
 D ἀποστόλων, καὶ εἶπε τοῖς ἀποστόλοις παρηγορη-
 σάτων ὅτι, ἐπὶ ἰσχυρῶν καὶ πυλῶν γὰρ ὅτι ἡ μα-
 θηταὶ ἦν μὴ ἔτασε τῶν παρηγορησάτων τῶν μαθη-
 τῶν, ὡς καὶ ἔτασε τῶν παρηγορησάτων, καὶ τῶν παρηγορησάτων
 τῶν οὐκ ἔτασε τῶν παρηγορησάτων, ὅτι ἀδικῶς οὐκ ἔ-
 δυναρία συνεφώνησάν μοι, καὶ δέλω τὸ ἔτασε τῶν
 ἔτασε δωρεῶν ὡς καὶ σοὶ ὅτι μὴ οὐκ ἔτασε καὶ
 τῶν τῶν παρηγορησάτων ἐπὶ δέχεται ἢ ἐκκεῖναι
 * ἀπὸ γὰρ ἰσοῦς ἢ δὲ ἀποστόλων ὁ μαθηταὶ τῶν
 εἰ τῶν παρηγορησάτων ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ἀλλ' ἐπι-
 μύνη εἶπεν αὐτοῖς τὸ ἔτασε, ὅτι ἀδικῶς οὐκ ἔ-
 δυναρία συνεφώνησάν μοι, καὶ δέλω τὸ ἔτασε τῶν
 ἔτασε δωρεῶν ὡς καὶ σοὶ ὅτι μὴ οὐκ ἔτασε καὶ
 τῶν τῶν παρηγορησάτων ἐπὶ δέχεται ἢ ἐκκεῖναι

ἢ μὴ ἔτασε τῶν παρηγορησάτων, ἀλλ' ἐπιμύνη εἶπεν αὐτοῖς τὸ ἔτασε, ὅτι ἀδικῶς οὐκ ἔτασε τῶν παρηγορησάτων, καὶ δέλω τὸ ἔτασε τῶν ἔτασε δωρεῶν ὡς καὶ σοὶ ὅτι μὴ οὐκ ἔτασε καὶ τῶν τῶν παρηγορησάτων ἐπὶ δέχεται ἢ ἐκκεῖναι

aliquem, sive quidpiam aliud comple-
 titium, ad destructionem peccati apparuisse Ie-
 sum nostrum, vt post feculorum tanquam
 dierum anni consummationem, aliud rur-
 sus succedat principiu, & ostendat Deus in
 saeculis superuenientibus abundantes diuitias boni-
 tatis suae, quibus eas ostendendas esse no-
 vit. Atque haec propter commemoratum
 in parabola diem dicta sunt, quae etiam con-
 firmare potes ex epistola Iohannis dicen-
 tis: *Filioli, novissima hora est: & sicut au-
 distis quia Antichristus venit; nunc Antichri-
 sti multi facti sunt, unde scimus quia novissima
 hora est. Hora enim novissima vnde decimam
 proposita parabola horam excipit, quon-
 iam parabola homo paterfamilias circa
 vnde decimam exiit, & invenit alios stantes, &
 dicit illis, Quid hic statis tota die otiosi?
 Deinceps vero cur quinque operariorum
 catervis colendae vineae negotium pater-
 familias fortuito & temere no attribuerit,
 indagandum est; at priori quidem, quum
 exiit primo mane conducere operarios in vi-
 neam; secundo vero, quando egressus circa
 horam tertiam vidit alios stantes in foro otio-
 sos; tertio item, ac quarto, quando iterum
 exiit circa sextam & nonam horam, & fecit
 similiter; quinto autem qui circa vnde deci-
 mam inventus est, quando exiit, & inven-
 nit alios stantes, & dicit illis, Quid hic statis
 tota die otiosi? Ac vide an primum esse
 ordinem dicere queas, qui ab Adamo simul
 cum mundi fabricatione initium habuit:
 exiit enim primo mane paterfamilias, &
 vt ita dicam, Adamum & Evam conduxit
 vt pietatis vineam excolerent; secundum
 cum mundi ordinem, qui a Noe & pacto cum
 eo foedere censetur; tertium qui ad Abra-
 hamum pertinet, cum quo comprehensa
 quoque esse quae ad Patres ad Moysen vs-
 que spectant, intelligendum est; quartum
 item ad Moysen, & quaecunque in Aegy-
 pto peracta sunt, & leges in deserto con-
 ditas esse referendum; postremum vero
 vnde decimae circiter horae ordinem Christi
 Iesu adventum significare. Caeterum vnus
 homo paterfamilias, sicut proposita habet
 parabola, quinque egressus est, & ad
 horum locorum res accessit, vt opera-
 rios inconfusibiles, recte tractantes verbum
 veritatis in vineam mitteret, qui in opere
 ipsius faciundo laborarent. Vnus enim
 Christus qui ad homines plerumque se ac-
 commodavit, ea semper quae operariorum
 vocationem attinent, administravit. Vi-
 deat autem cui pote erit, annon cum mun-
 do sub sensum cadente, & ijs qui opus
 facturi a sensibus auspantur, convenien-
 tiam habeant & similitudinem quinque il-
 la operis faciendi suscepta negotia: sive
 πλάσαν αὐ πέντε τῶ ἔργων τῶν ἀλλήλων,*

ἀδότησον ἀμφοτέρωθεν ὁ ἰησοῦς ἑαυτῶν, ἢ α-
 μὲν τὴν ὥς ἐπιπέδῃ ἡμερῶν σωτηλείαν ἡρώ αἰώ-
 νων, πάλιν δὲ ἄρχη ἀφ' ἧς ἀρξήται, καὶ ἐνδεί-
 ξηται ὁ θεὸς ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐσφραγισμένοις ἢ
 ἡ σφραγισμένα πλοῦτον τῆς χριστοτικῆς αὐτῆ, εἰς
 ἑσῶτος οἰδὲ δύνῃ ἐνδείξασθαι· καὶ ταῦτα μὲν ἔσφ-
 τὴν ἐν τῇ σφραγιστῇ λειψῶν ἡμέρῳ, ἂν πικ-
 διώσασαι κατασκευάσασαι καὶ οὐ τῆς ἰωάννη ἔπι-
 σολῆς φάσχοιτος. παιδίᾳ, ἐσφραγιστῆ ὡς ἐστὶν. καὶ
 καθὼς ἡκούσατε ὅτι ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ οὐ
 ἀντίχριστοι πολλοὶ γενήσονται, ὅθεν γενήσονται ὅτι
 ἐσφραγιστῆ ὡς ἐστὶν. ἐσφραγιστῆ γὰρ ὡς μὲν τὴν ἐν-
 δικαίτην τῆς σφραγιστῆς σφραγιστῆς, ἐπιπέδῃ
 τῇ ἐνδικαίτην ὁ καὶ τὴν σφραγιστῆν οἰκονομῆ-
 τῆς ἀφ' ἑσφραγιστῆν ὅταν ἄλλως ἐσφραγιστῆ, καὶ
 λέγει αὐτοῖς, τί ὡς ἐσφραγιστῆ ὅλην τὴν ἡμέραν
 ἀργεῖς; μὲν δὲ τὸ ζήτημα, πῶς δὲ καὶ ἀπο-
 κρήσασθαι ὁ οἰκονομῆτῆς πέντε ἔργων ἐργα-
 τῶν σφραγιστῆς τῶ ἔργα τῶ ἀμπελοῦ. σφραγιστῆ
 μὲν, ὅτι ἐξήλθεν ἄμα σφραγιστῆ μιθῶσασα ἔρ-
 γασθαι εἰς τὸ ἀμπελοῦ. δὲ τετραδὲ, ὅτι ἐξελ-
 γῶν σφραγιστῆ τρεῖτην ἄραν ἵδεν ἄλλως ἐσφραγιστῆ ἐν τῇ
 ἀγορᾷ ἀργεῖς. τεταρτῆ δὲ καὶ τεταρτῆ, ὅτι πα-
 λὴν ἐξελγῶν σφραγιστῆ ἐκτὴν καὶ ἐκτὴν ἄραν ἐπίπτεον
 ὡς αὐτῆς. πέμπτῆ δὲ τῆ σφραγιστῆ ἐνδικαίτην, ἡν-
 κα ἐξελγῶν ὅταν ἄλλως ἐσφραγιστῆ, καὶ λέγει αὐ-
 τοῖς, τί ὡς ἐσφραγιστῆ ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργεῖς;
 καὶ ὅσα ἐξ ἑσφραγιστῆ πέντε τῶ ἔργων εἰπῆται, ὅ
 καὶ τὸ ἀδάμ, ἄμα τῆ κοσμοποιᾶ. ἐξήλθεν γὰρ
 ἄμα σφραγιστῆ ὁ οἰκονομῆτῆς, καὶ ἦν ὅπως οἰομῆ-
 σω, τὸ ἀδάμ καὶ τὴν βίαν ἐμιθῶσασαι, ἢ ἐρ-
 γασθῶσασαι τὸ ἀμπελοῦ τῆς διοικηθείας. δὲ περὶ
 τῶ ἔργων, ὅ καὶ τὸ νῆος, καὶ τὴν σφραγιστῆ ἄλλως ἐσφ-
 ραγιστῆ. καὶ τρεῖτην, ὅ καὶ τὸ ἀβραμ, ὁ σφραγιστῆ
 καὶ σφραγιστῆ τῶ πατέρων μέχρι μωσῆος
 συμπερικειμένη. τεταρτῆ δὲ ὅ καὶ τὸ μωσῆος,
 καὶ πᾶσι τὴν αἰωνοῦ οἰκονομῆτου, καὶ τῆ ἐν τῇ
 ἐρήμῳ νομοθεσίᾳ. πέντε δὲ τῶ ἔργων, ὅ καὶ
 τὴν πέντε οἰκονομῆται ἡσφραγιστῆ ὅτι σφραγιστῆ τὴν ἐν-
 δικαίτην· πέντε δὲ ἀφ' ἑσφραγιστῆ εἰς οἰκονομῆτῆς, ὅταν
 ἐπι τῆ σφραγιστῆ σφραγιστῆ, πῶσασαι ἐξ-
 ἡλύου, καὶ ἐπι τῆ πέντε ἐλήλυθε σφραγιστῆτα,
 ἢ ἐργασθῶσασαι ἀνταρξῶσασαι, ὁρροποιούσασαι τὸ
 λόγον τῆς ἀληθείας ἐξασποσίτην ἐπι τὸ ἀμπελοῦ
 να, τὴν ἔργων σφραγιστῆ αὐτῶ τῶ ἔργων εἰς γὰρ
 χριστῶς ἐ ἀφ' ἑσφραγιστῆ σφραγιστῆ πλεονακῆς,
 τῶ τῆς κλήσασαι τῆ ἐργασθῶσασαι αὐτῶ ἡμῶσασαι
 εἰ ὅ καὶ ἐπι τῶ ἀφ' ἑσφραγιστῆ κλήσασαι, καὶ ἐπι τῶ ἀφ' ἑσφ-
 ραγιστῆ σφραγιστῆ τῶ ἔργων πέντε σφραγιστῆ
 πέντε ἀφ' ἑσφραγιστῆ ἡσφραγιστῆτα, ὁ δὲ ἀφ' ἑσφραγιστῆ
 πέντε ἀφ' ἑσφραγιστῆτα, ὁ δὲ ἀφ' ἑσφραγιστῆτα, καὶ

Habr. 9.26
 Eplosf. 2.7
 1. Joh. 2. 18

2. iij

2. Tim. 2. 15

E

* x. iij.
 σφραγιστῆ
 * c. p. 8.
 κλέσασαι

μη βέλνται πε εις δογματα πασα διαδοται
 τα λεγόμενα. ερει γαρ τις οπ αψη μη βετι
 κη την πρωτη κησιν, δε εστιν η ζωη των
 οφει, ο εστιν ο θεος ε φαρητε αυτ αυτ,
 σεση ε μη αληθε αυτ. εσφρησις η κη την
 δουτερας, εδεν επι τδ ναι, και ασφρηλυ
 ση κελος οσμη βωδιδας. γδσις η κη ειν αεσα
 αμ, δε και εσαν τις αγγελος κη κη ησιν
 αβδεις εγχευφιας δωπο σιμαδαλας, και τ απα
 λον μωρον. ακη η επι μωσις, οπ εκ τδ ε
 ρασο ακηση γεροντη φωνη τυ θεου. ησσις δε
 η πασαν ηραδοθησιν ημωιτες, κη την γε
 σοδ επιδημιας, οπ εωρασαι τ ηρσοι τωις μα
 γαλειοις οφθαλμοις. κη λεγω δε και τωτα, ειν
 γυμνασις χρεν λογκης, ειν βελεπι τις και
 δογματικης ελφ. τωις παντι κησις. ομω ε
 οπ και εργα τδ αμπελωνος ην διομω και ερα
 εργατη. εδαι γδ αμα τη εα εργα ηνεοται εν ε
 αμπελωνι, και εδεν ο κηλων οικοδοεαστης τδ
 εργαται, τινεσ ηστη επιτηδευοι πασδ τα δωπο
 της εω εργα, αλλο δε εργον παει την τειτην ωραν
 ην ο επι τδ ναι, οπ εσται αυτ ο θεος ελφ
 σηκη. ειν αμ δεκα δωπο τδ ναι επι τδ ερασαμ
 ηρεα και ταλη γωσμη επι τον αεσαμ, αρχην
 αλλης εω εβαλοι κησις, και ην εργατης τδ
 αμπελωνος πτη αρχε φημοσ ο εβεραμ, η μωι
 αβδεν μωσις κη ηρ σοι αμω πε ηλι φησις τ
 αμπελωνα. ελειπε δε η πηλο ταυον εργον τδ
 αμπελων οσφ ηρχης ηαρας κησις, η και
 νησ, ακμωις και ε θεοσ εν βεραμ ο λευπον
 εν τδ αμπελωνι εραζομηνε. τωτο δε ην ο
 της και ης ελφ ηκησ οσα μω οτω ελφ ημα
 τα ηρ παει τδ την, και εκτην, και ενάτην κη
 σιτων. αδαλορον δε τδ δωπο της αρχης επι
 την τειτην ωρασ, ο δωπο της ενάτης μωσις
 αερασ επι την ενδεκατη της ηρσοδ ησοδ εν
 ορη επιδημιας. συμπηφωηκε δε ο οικοδοεασ
 της τωις αμα τη εα παδαλωθησιν δηναριον.
 τωτο ελ ομω εη ο της σωτηλιας το μωσιμα, ε
 σωεξετα λαδων αυτη ηρ κη την δωζα. σωτη
 ειας γδ ονομα αμω ο δηναριον δωζει. ο δε ο
 ησερ ο δηναριον, ελ πε ονομα εη, τομωσμη
 τα τδ πηναπλαια σφωις την δεδωδην μωι,
 η δεκαπλασια σφωις. ο δε λεγαι τωις παει την
 τειτην παδαλωθησιν. ο εα η η κησιν δωσα υμιν,
 αερετε ιατο μη τδς της τειτης ωρασ ερα
 τωις επι ο παρ ο, η ποτε δωσωται ερασαοται
 εαωτα δει τηρηκε ο κησιν την δικησ παει ο
 ηροδωρον εργον μωσις. ηπι δε ωπα τωις εποι
 ρε τωις παει. τον εκτην και ενάτην ωραν η δηλοστοπ
 και αυης εειπε. ο εα η δικησ, δωσα υμιν
 Eee ij

Autem exerceat, etiamque dicenda sunt
 inter dogmata admittere aliquis recuset:
 dicit enim aliquis tactum in prima voca
 tione contineri; idcirco serpenti dixisse
 mulierem: Præcepit nobis Deus ne comedere
 mus, & ne tangeremus illud: odoratum in
 altera, unde Noë temporibus Odoratum
 esse Dominum odorem suavitatis: gustum ve
 ro in Abrahamo significari; ideo cum An
 gelos convivio exciperet, subcinericos e
 sumila panes, & tenerum vitulum appo
 sisse: auditum autem in Mosis ætate re
 periri, quando scilicet Dei vox qua audiri
 poterat de cælo edita est: visum verò, qui
 sensuum omnium nobilissimus est, Christi
 adventu referri, quando Christum beatis
 oculis conspexerunt. Hæc autem sive ani
 mi exercendi gratia, vel etiam, si cui po
 tius ita visum erit, dogmatum proferen
 dorum causa, propter quinque vocatio
 nes dicta sunt. Ego vero vineæ opera pro
 varijs horis operarios desiderasse existi
 mo; nam dilucescente primum die opera
 quadam in vinea facienda erant, & qui
 namad opera matutina idonei essent ope
 rarij paterfamilias eos accersens dijudica
 vit; tertia vero hora aliud urgebat opus;
 temporibus scilicet Noë, quando foedus
 cum eo pepigit Deus: decem postmodum
 à Noë ad Abrahamum generationes, quæ
 in Abrahamo definunt, alteri vocationi
 initium dabant; & tunc quidem vineæ
 operarius esse cœpit Abraham; & post
 eum Moses, ipsiusque socij ad vineam af
 sumti sunt. At postremum aliquod opus
 vineæ deerat, quod novam & recentem
 vocationem vineæ defectum tempestive &
 confestim refarturam desiderabat; id autē
 erat quod in Novo Testamento continetur.
 Aequalibus sane intervallis distat qui circa
 tertiam, & sextam, & nonam horam fue
 rant acciti; idem autem nonam Mosis
 horam & undecimam adventus Christi in
 carne intervallum disfecit, quod initium
 inter & tertiam horam intercessit. Cum ijs
 autem qui primo mane assumti sunt, de
 nario pactus est paterfamilias; is vero,
 opinor, salutis est nummus, modo quæ ad
 gloriam pertinent, vna non complectarē;
 salutis enim nomen denarius esse videbit
 tur: quod autem supra denarium est; ijs
 sunt ejus nummi, sicubi mentio eorum fa
 cta est, qui minam sibi traditam quinquies
 vel decies multiplicavit. At qui accitos
 circa tertiam horam his verbis compellat:
 Quod iustum fuerit, dabo vobis, tertie horæ
 operarios adhortatus est, vt labori totis
 viribus incumbèrent, æquam autem effe
 cto operi mercedem sibi dispensandam
 servavit: & quoniam erga sextæ & nonæ

Gen. 3. 3
 Gen. 8. 21
 Gen. 22. 17
 Luc. 10. 22
 Gen. 14. 24

hora operarios similiter se gessit, his etiam dixisse liquet: *Quod iustum fuerit, dabo vobis.* Certe qui robur & industriam ad opus faciendum, breviori licet tempore, contendere volunt, tantumdem in vinea operis fecisse possunt, quantum qui primo mane fuerant convocati, sed labori, ac opera pepercerant, quod ijs nimirum contingit qui summo mane acciti sunt. Verum quare aliquis quomodo non otiosis solummodo, sed & qui toto die steterint, hoc est toto ante vndecimam horam tempore, egressus circa vndecimam horam paterfamilias dixerit: *Quid hic statim tota die otiosi?* Ego vero reconditam de anima & arcanam sententiam in hac totius diei ad horam vsque vndecimam cessatione illorum ac otio delitescere opinor; & prompto enim erant ad laborem animo, ac expedito, ad vineam autem excolendam non conducebantur qui confidenter sese excubabant dicentes: *Nemo nos conduxit.* Nos igitur tum variis Scripturis, tum & proposita hac parabola inducti talia quadam proferte ausi fuimus, vt quoniam pacto toto die otiosi steterint qui circa vndecimam advocati sunt, quod a nemine conducebantur, declararemus. Quibus autem minime arident hæ sententiæ, totius hujus diei significationem nos doceant, necnon & eorum qui cum animo ad laborem parati toto die otiosi steterint, ad vineam acciti non sunt, & id respondere ausi fuerunt: *Nemo nos conduxit:* nam si vna cum corpore anima fata est, quomodo toto die steterunt otiosi? vel certe dicant nobis quid sit totus ille dies, variæque pro varijs horis operariorum vocationes: an autem beati fuerint quos laudatus in parabola paterfamilias conduxit; & vtrum alij essent conducti operarij, vel ab alijs patribusfamilias, vel ab eodem; & an essent beati, vel non aequè beati, pro rei dignitate haudquaquam mente consequi, vel sicut assequimur, ita scriptis tradere valeamus. Ego quidem & loca quæ sunt extra vineam peruestigo, in quibus operarij ab eo qui ad conducendos illos exiit, reperiuntur; & vtrum animorum corporibus nondum immisforum idem ille sit qui & extra vineam locus necum perpendo, & E an vinea non res solum hujus vitæ, sed & quæ extra corpus sunt, significet, vbi opus suum facere operarios existimo; nec enim operariorum ad prædium patrisfamilias excolendum assumptorum animæ otiosæ sunt; postquam è corpore migrarunt. Certe opus faciebat, postquam corpore expeditus est, Samuel vaticinans; necnon & Jeremias pro populo orans. Magno ergo studio vires in excolenda vinea, sive in hoc corpore constituti, sive extra illud pe-

A καὶ διώσαντες τὴν ἔργον ἐν τῷ ἀμπελῶνι ποτιῶν. Vide Nos
 κείτω τῶν ἀμπελῶν τῶν ἐργασασθῶν, οἱ δὲ ἐλι-
 γωτέρῳ χρόνῳ ἐπιτίθειν βυζύμβου τὴν εἰς τὸ
 ἔργον διώσαντες καὶ εὐργίας, ἢ παρεκμιστοί,
 ὅσῳ συμβέβηκε τῶν ἀμπελῶν τῶν κεκμημένων.
 Διὰ ζητήσαι τις πῶς ἢ μόνον ἀργαίους ἑσπάρ-
 χησαν, διὰ καὶ ἐργασίαν ὅλην τὴν ἡμέραν, τί-
 τεσι πᾶσι πόνηται τὸ πᾶρ τῆς ἐνδεκτικῆς ἕως
 καὶ ἐν, φησὶ ἐοικυδιστοῦτος ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς
 ἐνδεκτικῆς ἕως. τί ὡς ἐξήκατε ὅλην τὴν ἡμέ-
 ραν ἀργαί; ἐγὼ δὲ ἑσπασθὼν τὸ πᾶρ ψυχῆς ἀπο-
 ρήτων καὶ ἐν τῷ πᾶσι κεκμηθῆναι λόγον, ὅτι ἤρουν
 ὅλην τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς ἐνδεκτικῆς ἕως.
 διελθόντες * μὴ γὰρ ἐργασασθῶν, ἢ παρεκμιστοί.
 νόμοι δὲ εἰς τὸ ἀμπελῶνα οἱ τε ἀργαίους ἀπο-
 λογνύμενοι, καὶ λέγοντες. σὺ δὲ τίς ἡμεῖς ἐμοὶ ὠ-
 στατο ἡμεῖς μὴ οὐδὲν ἐργασασθῶν ἑσπασθῶν καὶ
 ἐν πολλῶν μὴ φανταζόμενοι γραφῶν, καὶ ἐν τῆς
 παρεκμιστοῦτος ἢ παρεκμιστοῦτος εἶπεν, εἰς ὅκατα-
 τῆσαι πᾶς ὅλην τὴν ἡμέραν ἐργασίαν ἀργαί
 C πᾶρ τὸ μὴ δὲνα ἀδούς μεμωσθῶσαι, οἱ πᾶρ
 τὴν ἐνδεκτικῆν ἕως κεκμημένοι. οἱ δὲ μὴ ἀρ-
 σῶμενοι τῶν τοῖοις δόγμασι λεγόμενοι ἡμῶν
 τὴν ὅλην ἡμέραν, καὶ τὸς ἐξῆς ὅλην τὴν ἡμέ-
 ραν ἀργαί, ἀδούσας ἐργασασθῶν, μὴ κεκμη-
 μένους εἰς τὸ ἀμπελῶνα, καὶ πᾶρ ἑσπασθῶν ἐν
 τῷ. σὺ δὲ τίς ἡμεῖς ἐμοὶ ὠστατο. ἢ γὰρ σπασθῶν
 ἢ ψυχῆ τῷ σώματι, πᾶς ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὴν
 κείσθῳ ἀργαί; ἢ λεγόμενοι ἡμῶν τίς ἢ ὅλην ἡμέ-
 ραν, καὶ ἐν αὐτῇ ἀφῆροσι, καὶ τῶς ἀφῆροσ
 ἕως, κλήσις τῆς ἐργασίης. πότισι δὲ μακάριοι
 D μὲν οἱ πᾶρ τῷ καὶ τὴν παρεκμιστοῦτος οἰκονομοῦτος
 μεμωσθῶμενοι, ἥσθῳ δὲ καὶ ἄλλοι μεμωσθῶμενοι
 ἐργασίης, ἥσθῳ δὲ ἐτέρως οἰκονομοῦτος, ἢ τῶ
 αὐτῶ. καὶ ἥσθῳ ἢ μακάριοι, ἢ ὅλην ἡμέραν
 εἰσι, καὶ ἕως ἡμεῖς ἔτι καὶ ἕως τῶν τοῖοις πο-
 τῶν, ἢ καὶ ὡς νοοῦμεν, γραφῆ τῶν νοοῦμεν περὶ
 σαι. ἐγὼ ζητῶ καὶ τῶ ἕως τῶ ἀμπελῶτος, ὅτι
 ἐξήσθῳ οἱ ἐργασίης πᾶρ τῶ ἐξελθόντος αὐ-
 τῶς μεμωσθῶσαι, καὶ ἐπισκῶν μὴ ποτε ἢ γὰρ
 τῶ πᾶρ τῶ σώματος ψυχῶν ἐπὶ ἕως τῶ ἀμπελῶ-
 τῶτος τῶτος. ἀμπελῶν δὲ ἢ μόνον τῶ τῆδε, διὰ τὴν
 τῶ ἕως τῶ σώματος, ἐπὶ αὐτῶ ἐργασίης οἱ
 ἐργασίης, ἢ γὰρ ἐν ἀργαί εἰσιν αἱ ἀπαλλαγίσται
 τῶ σώματος ἐργασίης παρεκμιστοῦτος εἰς τὸ γὰρ
 εἰσιν τῶ οἰκονομοῦτος ψυχῆ. καὶ ἑσπασθῶν
 ἕως σώματος ἐργασίης παρεκμιστοῦτος, καὶ ἑρε-
 μίας βιζύμβουτος καὶ τῶ τῶτος. φιλοπῆμα αὐτῶ
 εἰσιν καὶ ἐργασίης τῶ ἀμπελῶνα, εἰσιν ἐνδε-
 κμιστοῦτος, εἰτε ἐκ δεξιῶν, ἀργαί οἱ δὲ εἰσιν

τ. 2. 10
ἐργασίης

ἐπιπέσοιεν καὶ οὐδὲν γέ, ὅταν ἐπι τῇ ἀρχολῷ, καὶ ἔργασίαν τοῦ ἀμπελάου ἔργα ἐξαποπέλλου εἰς αὐτόν. αὐτὰ γὰρ ὡς ἐλλοπίεσιν ὁ ἔργον ποιηκίτα ὁ οἰκοδομοῦτος ἐπέμψατο, εἰ καὶ ἐπι τῷ πλεονα καὶ μελλοτα ἐλπίσιν μισθὸν ἐπέμψατο, καὶ ἐπὶ τὴν ἀμπελάου ποτὸς, ὅτιν ἀποστ, εἴτα ἡστρ οἱ ἐμπετεσ ἀργεῖ· μετὰ ἀλλο δὲ τὸ ἀπολογία περὶ τὸ ἀξίως ἀδούσιν χροῖον τὸ πὸς ὅλης ἡμέρας μισθῶν, τοῖς ἐπιποσι δὲ λεκται ἐπὸ σπὸλις ἡμας ἐμψώσματο. εἰσ ἀρ αὐτὸς ἐμψώσματο, καὶ ἵν' ἦτας εἴπω, ἀποδέδα. B καὶ ἀδούσιν μισθὸν τὸ μακροθύμως ἐσκηναί ὄλην τὴν ἡμέρας, καὶ περὶ μὲν ἄλλοι μισθὸν τὸ μισθώσματον· ἵν' αὐτὰ ὄφιας χροῖον, ταῦτι τῶς στωπέλιας τῶς τῷ αἰάνος, καὶ τῶς χῆ τῶν ἀρχολῶν ἡμέρας, λέγει ὅτι ἐπὶ τῷ ἰαῦ ὁ κύριος, εἰτε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐπὶ τῶν μισθῶν, εἰτε καὶ εἰ ἐκ πολλῶν ἐπιτοσποσπῶν ἐπιτοσπῶν, καὶ ὁ λίκεται ἀπὸ ἐπιτοσπῶν, καὶ οἰκονόμοσ ἐπὶ τὸ κληρονομῶν ἀπὸ τῶν χροῖον ὅτιν ἡμῶν ἐπὶ καὶ τὸ περὶ ἀμα τὸ ἰαῦ οἰκονόμοσ τὸ κληρονομάτῃ καὶ οἰκοδομοῦτος ἐμψώσματο. C οἱ ἐργάται ἀπὸ τῶν ἐπιτοσπῶν, ἵνα ὁ μισθὸς τοῖς ἐσχάτοις περὶ τοῖς δὲ. οἱ γὰρ περὶ τοῖς ἐργάται μῖστορ δέντες ἀπὸ τῶς πίστεως ὅτι ἐκομισάτο τὴν ἐπαρχίαν τῶν δουδ ἀπὸ ἡμῶν χροῖον τῶν π ἀποβλεψαμῶν τῶν ἐν τῇ ἐνδεκάτῃ ὄρα κλημῶν, ἵνα μὴ χωρεῖς ἡμῶν τελειώθαι· εἰ ἐλεσθημῶν γε ἐπὶ τὸ ἔλην τὴν ἡμέρας ἑπῆμα, καὶ βεβαλιότα ἦκεν ἡμῶν τὸ μισθώσματον, ἡρχη κέναι δ, καὶ μῦ ἀπολογία ἐμψώσματο τῶ ἔργα, καὶ ἐλεσθέντες ἀπὸ τῶ μισθὸν ἀπολιψαμῶν D περὶ δεκάμω οἱ ἐργάτοι ἡμῶν. εἴτε ἐπομαβαίον δώσῃ τὸ μισθὸν τοῖς ἀπὸ ἡμῶν ἐργάταμοῖς, εἴτα τοῖς ἀπὸ κύριον, καὶ ἡμῶν μέρε τῶ ἀπὸ τῶν ἰδὸν δὲ περὶ τὸ πὸν ἦτα δίοσπεθε Ἔμαθλ, καὶ ἀκωλυῶσ σκεπῆσας ἀπὸ τῶ τῶ ἐνδεκάτῃ κλημῶν ἐργατῶν, ὄφια τῶν τῶ σῶποι ἐβασάσμο ὁ βαρὸς, καὶ τὸ κέναι τῶς ἡμέρας ἀπὸ τῶ. οἱ δὲ πλε ἐνδεκά πλε κλημῶν, ἀς ὄκῶνοι μ ὅτι ἐβασάσμο ὁ βαρὸς τῶς ἡμέρας καὶ τὸ κέναι, ἐβασάσμο δὲ ὁ βαρὸς ὅ ἐσκηναί ἀργεῖ· ἀπὸ τῶ ἐφ ἡμας δὴν ἡρσῖας τῶ δίασπῶ, ἀς εἶπαν ἡμῶν· δόκετε ἀπὸ με πθῖτες οἱ χροῖον, καὶ περιτοσπῶ, καὶ ἀπὸ ἀπασύσω ἡμας. φορτίον γὰρ ἦν ἡ ἀρῶν, καὶ τὸ μὴ ἀξίως τῶ κλημῶν τῶ ἐπὶ ἀμπελάου ἔργον. καὶ κλημῶν γε ἐβασάσμο οἱ ἀπὸ τῶ ἐνδεκάτῃ, ἕκαστος κατ' ἐμάσμο τῶ κλημῶν. μὴ εἰδότες ὁ τῶ οἰκοδομοῦτος ἀξίωμα οἱ ἀπὸ τῶ, καὶ ὅτι εἰ ἀργεῖ ἐπὶ τῶ τῶν πλεῖον π πτωπέλις

Contendamus, mercede olim aqua donandi; nemo sane in vinea excollenda operam minime positurus, ex parabola sententia, in eam mittitur; nemini enim imperfectum opus crimini dedit paterfamilias, licet ipse forte majoris minorive mercedis spem reprehenderet. Ac ille fortasse extra vineam locus, forum est in quo versabantur qui otiosi stabant. Et sane qui dixerunt: Nemo hos conduxit, optima vti sunt excusatione, vt digni essent quibus totius diei merces pendere; quamobrem eos conduxit, & vt ita dicam, mercedem illis refundit, pro eo quod toto die patienter steterint, & ad vesperam vsque conductorem expectaverint. Deinde vero cum appetisset vespера, hoc est seculi, & commemorati in parabola diei consummatio, procuratori suo ait Dominus, siue alicui ex Angelis mercedem dispensationi praefero, siue vni cuiquam de multis dispensationis curam gerentibus procuratoribus, quemadmodum sub tutoribus & auctoribus esse dicitur haeres, quando parvulus est. Ex patrisfamilias igitur mandato operarios accersit procurator, vt postremo loco primis merces erogetur: primi quippe operarii testimonio fidei probati non acceperunt Hebr. 11: 31. repromissionem, Deo pro nobis, qui hora vndecima vocati sumus, melius aliquid providente, vt non sine nobis consummarentur. Et quod toto die steterimus, & conductorem ad nos venire optaverimus, & otiosi fuerimus, & data excusatione digni habitusimus quibus opus faciendum traderetur, propterea misericordiam commovimus, qua commota mercedem priore loco nos Christi discipulos adepturos speramus; tum deinde progressionem facta mercedem iis largietur qui opus ante nos fecerint, atque eis postmodum qui illos praecesserint, & sic donec ad primos pervenerit. Si quis autem locum in quo commorabatur Samuel perspectum habuerit, & ea deinde qua ad accersitos vndecima hora operarios pertinent, his consequenter perpendit; tum demum videbit ille quo pactus pondus diei & astum toleraverunt primi: at qui circa vndecimam accersiti sunt, non sicut illi quidem pondus diei & astum sustinuerunt; at pondus illud; se nempe otiosos stetit sustinuerunt. Antequam ergo ad nos advenisset Dominus qui nobis dixit: Venite ad me omnes qui laboretis & onerati estis, & ego reficiam vos; (otiosus enim erat ociari, nec dignos respiciam conferri a quibus in vinea excollenda opera conferatur. Et astum quidem diei, vniquisque pro vocationis suae ratione, tolerarunt qui ante vndecimam acciti sunt) cum patrisfamilias dignitatem ignorarent.

Gal. 3: 28
Hebr. 11: 31
40.

Ecce III

primi, nec adversus eum minime murmuran-
 dum esse scirent, amplius aliquid salu-
 tis atque posteriores adepti fuerint, se con-
 secuturos existimaverunt, & adversus pa-
 trem familias mustitarunt, nobis postremis
 invidentes, qui per vnius solum horæ spa-
 tium, ad consummationem vsque opus fe-
 cerimus, & aequales tamen ijs effecti simus
 qui ad divinam vineam ab initio advocati
 sunt: at pater familias vni illorum, ipsi for-
 tasse Adamo dixit: *Amice, non facio tibi*
injuriam, nonne ex denario convenisti me-
cum? Tolle quod tuum est & vade, tuum
 quippe est salus, quæ denarius est, *volo enim,*
inquit, & huic dare sicut & tibi; nec dixit,
his, sed vnum aliquem eximiitum & præ-
cellentem designavit, quem indicare tem-
erarium est; at non procul à vero Pau-
 lum hunc esse Apostolum conici potest,
 qui vna hora operi incubuit præ omnibus
 fortasse qui ipsi antiverunt. Quod si & de
 vinea aliquid dicendum est, petito ab eo
 argumento qui aliquam proponens para-
 bolam quid sit vinea patefecit, vineam esse
 regnum Dei pronuntiabimus; sic enim
 ipse hoc loco ait: *Auferetur à vobis regnum*
Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.
 Quicumque ergo in excolenda vinea opus
 facientes, opera regni Dei salute digna
 peragunt, denarium recipiunt. Postquam ea
 super proposita parabola differuimus, hac
 etiam super ea nobis in mentem veniunt,
 quæ his vtilia esse possunt quos profundior,
 & reconditor offendit interpreta-
 tio. Aliquis ergo totam hominum vitam,
 diem in parabola expressum esse; ac ideo
 qui à teneris vnguiculis & ineunte atate
 ad opera regni Dei facienda vocati sunt,
 eos esse quos summo mane conducit pa-
 ter familias, declarari dicet; qui autem,
 postquam adoleverunt, Deum colere occi-
 piunt; eos esse qui post tertiam horam
 accesserunt; at qui postquam viri facti
 sunt, eos esse qui circa horam sextam ad
 vineam missi sunt; qui vero atate provecti
 ad Dei cultum convertuntur, & ad Ver-
 bum Dei assumuntur, postquam juventu-
 tis astus deserbuit, & rerum ante senilem
 atatem gestarum onus remotum est, ho-
 ram nonam significare; at senes mortij jam
 propinquos ijs exprimi qui circa undeci-
 mam horam ad vineæ opera accesserunt. **E**
 Quoniam ergo voluntatis ac studij, non
 temporis habetur ratio, per quod in fide
 aliquis perseveravit; propterea quicumque
 pro virili laboraverunt, ex quo acciti sunt,
 æqualem salutis mercedem obtinent; unde
 qui à pueritia fideles fuerunt, in laboribus
 sese exercuerunt, & juventuti vim fece-
 runt, æqualem sese adepturos salutem æ-
 gre serunt, atque ij qui ad senectutem vs-
 que à Dei cultu feriati permanserunt, &

ὡς χαμθαίνοισι οἱ πολλοὶ τῶν οὐρανῶν καὶ
 καὶ ἐργάζονται τῆς οἰκοδομῆς σου, φθοιοῦτες
 ἡμῖν οὕτως ἐχθαίροντες, μίσθον ἄρα τὴν μέρη τῆς
 σωτηρίας προποιήσας, καὶ ἴσοις ἡσθονάσι οὕτως ἀφ-
 ἤρτην κεκαμημένους ἐπὶ τῷ θεῷ ἀμπελώνα. ἀλλ'
 ὁ οἰκοδομῆς ἐνὶ αὐτῷ εἶπε, Ἔργα τῆς ἀδαμῆ
 ἐπαρῶς εἰς ἀδικίαν σου. ἐγὼ δὲ ἡμερῶν σου φωνή-
 σαί σοι, ἄρον ὁ δὲ σὺν, καὶ ἔπαυσα. σὺν γὰρ ἡ ἑσπέρια
 ὁ δὲ ἡμερῶν, ἡ δὲ γὰρ καὶ τῆς φωνῆς, δουλεύσας
 καὶ σοι, καὶ σὺ εἶπε, τί τοιοῦτος, ἀλλ' εἰδείξαι μου καὶ
 ἔλεγον ἐνα, ὅς ἔλεγε ἔλεγε μὴ εἰπῆν ὅτις ἔστιν.
 εἰς ἀπαιτίας ἐπὶ αὐτῶν σοὶ ἄρα τὸ πάθος λέγει
 ἐπὶ τῷ ἀποστόλῳ, μὴ δὲ ἄρα ἐργασάμενος ἔργα
 ἑσθέρων πῶς οὕτως αὐτῶν. εἰ δὲ εἶπεν καὶ ἐπὶ
 τῷ ἀμπελώνι πῶς εἶπεν, λαβόντα ἀφορμὴν ἀπὸ
 αὐτῶν τῷ ἑρμηνεύσαντες ἐπὶ τοῦ ἑσθέρων πῶς
 εὐλογῆσαι τῷ ἀμπελώνα, φησὶ δὲ ὅτι ἀμπελὼν ἔστι
 ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἔτι γὰρ ἄλλοι εἶπεν ἐν παλ.
 ἀρῆσιν ἁφ' ἡμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ ἔλεγε
 σὺ εἶπεν ἵδου ποιῶν τὴν καρπὸς αὐτῶν πῶς
 οὕτως οἱ ἔργα τῶν ἀμπελῶν ἐργάζονται, ἔ
 ἔργα τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ ἀξίως ἑσθέρων ἐπι-
 τολοῦτες, ὁ δὲ ἡμερῶν ἀφ' ἡμῶν μὴ εἰσάγει
 γρηγορήσας αὐτὰ εἰς τὴν ἐκκαθάρτην ἀποστολῆς,
 καὶ αὐτὰ ἑσθέρων ἡμῶν εἰς αὐτὴν, ἡσθέρων
 ἐπὶ δουλεία τῶν ποσειδωνίων τῆ βασιλείας
 καὶ ἀπορήτοτέρα διηγήσασθαι. φησὶ γὰρ πῶς τῷ
 ποσειδωνίῳ ἀφ' ἡμῶν βίον εἶπεν τὴν καὶ τὴν ἀποστολῆς
 ἡμῶν, δηλοῦσαι οὕτως τὸν οὐρανὸν
 καὶ ποσειδωνίαν ἡλικίας κληθῆναι ἐπὶ ὅ ἐργα-
 ζεσθαι τὰ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ ἔργα, ἐπὶ τῶν
 ἀμα τῆ εἰς μισοτήτων ἑσθέρων οἰκοδομῆς.
 οὕτως δὲ μὴ εἰς μετῶν ἐργαζόμενος ἐπὶ τῶν ποσει-
 δωνίων, οὕτως ὅτι περὶ τῆς ἡλικίας ἀποστολῆς
 οὕτως ἡ ἡλικίας ἀποστολῆς, οὕτως ἐπὶ τῶν ἐκατο-
 μετομένων ἐπὶ τῷ ἀμπελώνα. οὕτως ἡ ποσειδωνίαν
 ἐπὶ τὴν ποσειδωνίαν ἀποστολῆς, ἐπὶ τὴν ἑσθέρων
 ὅραμ, μὴ εἰς ἐν ἐκείνην κλισίαν, καὶ ὁ βαρὸς τῷ
 μέρη τῆς ποσειδωνίαν ἡλικίας ἀποστολῆς
 ἀποστολῆς ἐπὶ τῷ ἔλεγε τῶν ποσειδωνίων. τὸς δὲ ποσει-
 δωνίαν τῆ εἰς ἔλεγε ἡλικίας ἀποστολῆς, οὕτως ἡ ἐκεί-
 νη ὅραμ κεκαμημένους εἰς τῶν ἀμπελῶν ἔργα
 ἐπὶ τοῖς ποσειδωνίαν, καὶ ἐκείνην ὅραμ ἀποστολῆς
 ἐπὶ ἐκείνην ποσειδωνίαν τις. ἀλλ' ὅτι τῶν ποσει-
 δωνίων ἀποστολῆς ἀποστολῆς, πῶς ἀποστολῆς
 ὁ ἴσους τῆς σωτηρίας μισθός, ἐφ' ὅ ἀγαπητῶ-
 ὄν οἱ οὐρανῶν ποσειδωνίων, καὶ κληθῆναι, καὶ ποσει-
 δωνίων τὴν νεότητα, εἰ μὴ εἰς ἡλικίας ποσειδωνίων
 οὕτως ἀποστολῆς ἀποστολῆς μέρη ἡλικίας ποσει-
 δωνίων, καὶ ὄλεον κληθῆναι ἐπὶ τὴν ποσειδωνίαν

Matt. 21

949

950

